

Η!

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

20.03.2016

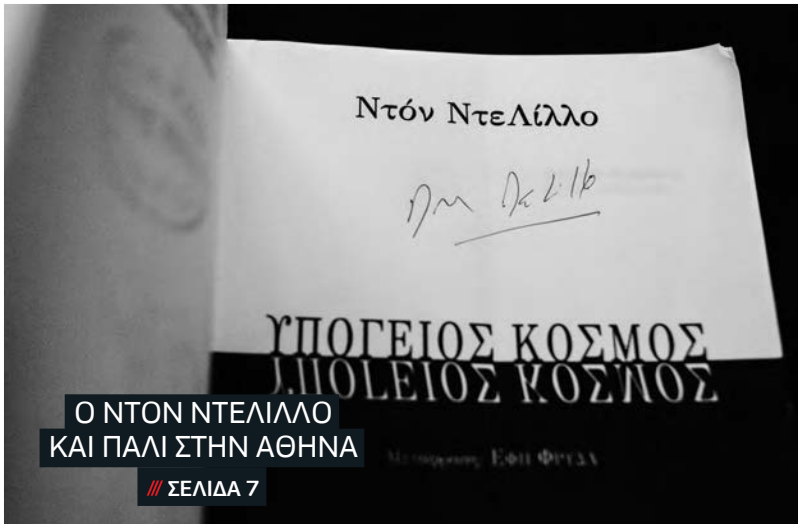
www.simerini.com.cy

η σιμερίνη

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΠΟΥ
ΕΓΙΝΑΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

Ο ΝΤΟΝ ΝΤΕΛΙΛΛΟ
ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

// ΣΕΛΙΔΑ 7

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΗΝΑ:
ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΩΝΗ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ

// ΣΕΛΙΔΑ 14

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπαικτικά δυστυχισμένοι ☪ Νίκος Καρούζος

Κατερίνα Αγγελάκη-Βουκ

Τα ποιήματα είναι δηλώσεις ζωής

// ΣΕΛΙΔΕΣ 10-11

Ηδύφωνο

Με τον Οδυσσέα Ελύτη: Ένα σύντομο υπόμνημα

Είκοσι χρόνια έχουν περάσει από τότε που, «Ως Ενδυμίων», ο Ποιητής αναλήφθηκε στους ουρανούς... του επέκεινα
// ΣΕΛΙΔΑ 4

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί
στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Όταν το σινεμά μιλά για ποίηση

Ταινίες εμπνευσμένες από σίχους λυρικούς, ερωτικούς, επικούς, επαναστατικούς, από βίους ανθρώπων που υπηρέτησαν την «υψηλή τέχνη της ποιήσεως»: «Il Postino», «Dead Poets Society», «Pinerio», «Shakespeare in love», «I'm not there», «Καθρέφτης», «Το χρώμα του ροδιού»

Ο Καβάφης υπήρξε μεγαλοϊδεατιστής

Ο ποιητής, ως γνωστόν, έλκεται κυρίως από την ελληνιστική εποχή και το Βυζάντιο. Η ενασχόλησή του με τις δύο αυτές μεγάλες ιστορικές περιόδους θα ήταν λειψή χωρίς τη συμπερίληψη του χριστιανικού στοιχείου

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

1

Μουσικό αφιέρωμα

Σήμερα Κυριακή, στις 8:00 μ.μ., το Τεχνόπολις 20 θα παρουσιάσει ένα μουσικό αφιέρωμα στη μελοποιημένη ποίηση του Νίκου Καββαδία και στη μουσική του Θάνου Μικροτσικου, με τους Σάββα Χρυσοστόμου, Σοφία Ιωάννου και Νικόλα Τσαγκάρη. Απαραίτητη η προκράτηση εισιτηρίων στο 70002420.

2

Musica Ricercata

Επτά πιανίστες συναντώνται στο Τεχνόπολις 20, αύριο Δευτέρα, στις 8:00 μ.μ. για να παρουσιάσουν ένα πρόγραμμα με μερικά από τα ομορφότερα έργα που έχουν γραφτεί τον τελευταίο αιώνα για πιάνο. Είσοδος: 10 ευρώ. Απαραίτητη η προκράτηση εισιτηρίων στο 70002420.

3

Πινελόπη

Η Κύρια Σκηνή του Θεάτρου «ΣΚΑΛΑ» θα περιοδεύσει με το συγκλονιστικό και σύγχρονο έργο του Ιρλανδού συγγραφέα Elda Walls «Πινελόπη» στη Λευκωσία, την Τρίτη 22 Μαρτίου - ώρα 8:30 μ.μ. στο Πολιτιστικό Κέντρο Βλαδίμηρος Καυκαρίδης.

4

Ο Κώστας Χατζής θυμάται

Στις 24 & 25 Μαρτίου, στο Πολιτιστικό Κέντρο Τρακασόλ, ο μεγάλος αυτός καλλιτέχνης θα θυμηθεί και θα τραγουδήσει μαζί σας όλες τις δικές του μεγάλες επιτυχίες και τραγούδια κορυφαίων Ελλήνων συνθετών. Μια βραδιά όπως αυτές που μόνο ο Κώστας Χατζής ξέρει να φτιάχνει.

Διάλεξη // Δρ Νάσα Παταπίου

«Το Ρωσικό Προξενείο στην οθωμανοκρατούμενη Κύπρο (18ος-19ος αι.)»

Η Πρεσβεία της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Κύπρο και η Εστία Ελλάδος Κύπρου του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού διοργανώνουν διάλεξη με θέμα:

«Το Ρωσικό Προξενείο στην Οθωμανοκρατούμενη Κύπρο (18ος-19ος αι.)», από τη δρ Νάσα Παταπίου, ιστορικό-ερευνήτρια, στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, την Τρίτη, 22 Μαρτίου 2016 και ώρα 19:30. Η διάλεξη θα γίνει στην Πρεσβεία της Ρωσικής Ομοσπονδίας, Αγίου Προκοπίου και Αρχ. Μακαρίου ΙΙΙ 2406, Έγκωμη, Λευκωσία.

Η δρ Νάσα Παταπίου αναφέρεται στον διορισμό το 1785 του ελληνικής καταγωγής πρώτου προξένου της Ρωσίας στην Κύπρο, του Ιωάννη Ατσάλη, όταν η μεγαλόνησος τελούσε υπό οθωμανική κυριαρχία. Το γεγονός αυτό επετεύχθη μετά την υπογραφή της συνθήκης του Κουτσιούκ Καϊναρτζή, το 1774. Εξετάζονται τα στοιχεία που αντλούνται από τις εκθέσεις του πρώτου Ρώσου Προξένου για την Κύπρο,

Πρόξενος θα εγκαταλείψει την Κύπρο στις 23 Σεπτεμβρίου (4 Οκτωβρίου) 1787. Νέος πρόξενος αργότερα με την εγκατάσταση και πάλι ρωσικού προξενείου (ουσιαστικά υποπροξενείου) στην Κύπρο, θα διοριστεί ο επαναστασιακός καταγωγής Κωνσταντίνος Περιστιάνης, μία δεσπόζουσα και εκρηκτική προσωπικότητα, που δε δίστασε να πυροβολήσει και κατά της οθωμανικής σημαίας, γιατί αισθανόταν πανίσχυρος, αφού εκπροσωπούσε την κραταιά Ρωσία. Υπηρέτησε για 32 συναπτά έτη υποπρόξενος Πασών των Ρωσίων. Ειδήσεις για το Ρωσικό Προξενείο, τον ίδιο και την εποχή του φωτίζουν την ιστορία της Κύπρου των αρχών του 19ου αιώνα.

Στην εκδήλωση θα απευθύνουν χαιρετισμό ο κ. Stanislav Osadchiy, Πρέσβης της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Κύπρο, και η κ. Κλαίρη Αγγελίδου, Πρόεδρος της Εστίας Ελλάδος Κύπρου.

Π.Α. ως τις 21 Μαρτίου 2016
τηλ: 22 665540/estiacy@hfc.gr

Ιδιοκτήτρια: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνου Έκδοσης: Μαρία Μινά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Πάνης Ζελανιάς Λογίγος Παναγή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, Χρυσόθεμι Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρήστος Μιχάλαρος, Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Celebrities: Τα ψευδογεγονότα

Σκεφθείτε μια εικόνα. Πολλαπλασιάστε την επί δέκα. Τετραγωνίστε το γινόμενο. Προσθέστε αίγλη, πρεσιτζ. Αφαιρέστε το πράγμα που σας είχε κάνει να σκεφθείτε την εικόνα. Το αποτέλεσμα θα είναι «Μη Πραγματικότητα»

Γιόζεφ Κουντέλκα

Έκθεση με φωτογραφίες του διεθνούς φήμης φωτογράφου φιλοξενεί το Κέντρο Ευαγόρα Λανίτη, στη Λεμεσό, από την Τρίτη, 22 Μαρτίου 2016. περιλαμβάνει φωτογραφίες από χώρες της Μεσογείου, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, όπου βρέθηκε τρεις φορές πρόσφατα ο Κουντέλκα

Σταυράκιος Κοσμάς: «Ένα ποίημα»

Δημοσιευμένο στο πρώτο τεύχος του περιοδικού «Το 3ο μάτι», Οκτώβριος 1935, αφιρνδιάζει με την - καθόλα ελληνική - υπερρεαλιστική προσέγγιση του θαύματος της κүйσεως και της γεννήσεως μίας ανθρώπινης ζωής

Φωτογραφία // Κέντρο Ευαγόρα Λανίτη

Γιόζεφ Κουντέλκα «Vestiges 1991-2016»

WORLD RENOWNED AWARD WINNER PHOTOGRAPHER
JOSEF KOUDELKA

Έκθεση με φωτογραφίες του διεθνούς φήμης φωτογράφου Γιόζεφ Κουντέλκα φιλοξενεί το Κέντρο Ευαγόρα Λανίτη, στη Λεμεσό, από την Τρίτη, 22 Μαρτίου 2016. Η έκθεση περιλαμβάνει φωτογραφίες του διάσημου φωτογράφου από χώρες της Μεσογείου, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, όπου βρέθηκε τρεις φορές πρόσφατα ο Κουντέλκα, για να αποτυπώσει τους αρχαιολογικούς χώρους του νησιού. Η έκθεση έχει τίτλο «Vestiges 1991-2016».

Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους εν ζωή φωτογράφους. Γεννημένος στην Τσεχοσλοβακία το 1938, ο Γιόζεφ Κουντέλκα έβγαλε τις πρώτες του φωτογραφίες ενώ εργαζόταν ως αεροναυπηγός μηχανικός. Το 1967 παρουσίασε την πρώτη του φωτογραφική δουλειά με θέμα τους Τοιγάνους της Τσεχοσλοβακίας και έκτοτε απασχολείται αποκλειστικά με τη φωτογραφία.

Τον Αύγουστο του 1968 φωτογράφησε τα στρατεύματα του Συμφώνου της Βαρσοβίας ενώ εισέβαλλαν στους δρόμους της Πράγας, θέτοντας τέρμα στην «Άνοιξη της Πράγας». Οι φωτογραφίες του δημοσιεύτηκαν ανώνυμα σε όλο τον κόσμο, ωστόσο χάρη σ' αυτές απέσπασε ως ο «ανώνυμος φωτογράφος της Πράγας» το Βραβείο Robert Capa. Δύο χρό-

νια μετά εγκατέλειψε τη χώρα του.

Το 1975 παρουσιάστηκε μια σημαντική έκθεση των έργων του στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Νέας Υόρκης (MoMA). Το 1987 απέκτησε τη γαλλική υπηκοότητα. Μετά από είκοσι χρόνια εξορίας, επέστρεψε στη γενέτειρά του, το 1990. Είναι μέλος του πρακτορείου Magnum Photos από το 1971. Η πιο πρόσφατη δουλειά του είναι η αποτύπωση τοπίων στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη (2013).

Θέμα η Μεσόγειος

Ο Κουντέλκα ξεκίνησε το 1991 την καταγραφή μιας μοναδικής στο είδος της εξερεύνησης της αρχαιολογικής κληρονομιάς των χωρών που λούζονται από τα νερά της Μεσογείου, με τον τρόπο που ζωγράφιζαν τα ερείπια οι ρομαντικοί ζωγράφοι τον 19ο αιώνα. Αφαιρώντας τη δική τους μελαγχολία, ο ίδιος κατέγραψε τα ερείπια ως σημεία μιας κατάστασης την οποία επιχειρεί η τέχνη να αναδημιουργήσει σήμερα. Στα παράλια της «κοινής θάλασσας», αυτή η κατάσταση είναι η γέννηση της Ευρώπης και των ιδρυτικών της αρχών.

Το αποτέλεσμα της δουλειάς του παρουσιάστηκε σε μια έκθεση στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Μασσαλίας ως Πολιτιστικές Πρωτεύουσας της Ευρώπης το 2013, με θέμα την ανάδειξη

της σχέσης και των δεσμών των μεσογειακών λαών.

Υλικό από Κύπρο

Η έκθεση στη Μασσαλία γνώρισε τεράστια επιτυχία και ξεκίνησε μια παγκόσμια περιοδεία, η οποία συνεχίζεται ακόμη. Φτάνοντας αισίως και στην Κύπρο, η έκθεση θα εμπλουτιστεί με φωτογραφίες από αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της Κύπρου, τα οποία επισκέφτηκε και φωτογράφησε πέρσι ο Κουντέλκα. Μάλιστα, δύο φωτογραφίες από την Κύπρο - από τους αρχαιολογικούς χώρους της Σαλαμίνας και των Τάφων των Βασιλέων - θα αποτελέσουν μέρος της διεθνούς έκθεσης, η οποία θα περιοδεύσει στον διεθνή χώρο. Άλλες 20-25 φωτογραφίες από την Κύπρο θα προβάλλονται στο μεσαιωνικό κάστρο της Λεμεσού κατά τη διάρκεια της έκθεσης. Ο σταθμός της έκθεσης στη Λεμεσό είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας του Ιδρύματος Ευαγόρα και Κάθην Λανίτη με το Γαλλικό Ινστιτούτο Κύπρου και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Η έκθεση τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας και της UNESCO. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 28 Απριλίου. Τα εγκαίνια θα τελέσει ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, Κώστας Καδής, στις 7:30 μ.μ.

Θέατρο // Μπαμ!

Το Σατιρικό Θέατρο σε συνεργασία με τις Παραπλεύρωσ Παραγωγές παρουσιάζουν το έργο ΜΠΑΜ! σε τρεις παραστάσεις στις 21, 28 και 29 Μαρτίου στο Σατιρικό Θέατρο στη Λευκωσία. Τι μπορεί να συμβεί, όταν κάπου στο πουθενά, μέσα από τους καπνούς μιας έκρηξης, βγαίνουν δύο άντρες που έχουν χάσει την ακοή τους; Τι κάνουν όταν αντιλαμβάνονται πως βρίσκονται παγιδευμένοι σε ένα ναρκοπέδιο; Καταργεί η απουσία της λαλιάς τις εθνοτικές διαφορές και μας απελευθερώνει από το άγχος των καταβολών μας; Το έργο «Μπαμ!» είναι η καινούργια παράσταση της ΠΑΡΑΠΛΕΥΡΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ. Μια ευφάνταστη κωμωδία του καταξιωμένου θεατρικού συγγραφέα Γιώργου Νεοφύτου που

μέσα από ιλαροτραγικές καταστάσεις διακωμωδεί τους εαυτούς μας και τη σοβαροφάνειά μας. Πώς λειτουργούμε, όταν δεν ακούμε τον άλλο; Και πώς αντιδρούμε, άμα αρχίσουμε πάλι να ακούμε αλλά διαπιστώνουμε πως έχουμε διαφορετική γλώσσα, και η μοναδική βοήθεια που μας προσφέρεται είναι σε μια άλλη, άγνωστη γλώσσα; «Θεέ μου, πόσες γλώσσες πρέπει να ξέρει το πλάσμα για να επιβιώσει μέσα σε τούτο τον τόπο;».

Χορός // Oliver

Ο Πολιτιστικός Όμιλος ΜΟΡΦΗ, σε συνεργασία με την Ακαδημία Χορού Αντιγόνη Τασουρή, παρουσιάζει το κλασικό μιούζικαλ «Oliver Twist» σε ελεύθερη ελληνική διασκευή και σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Είναι μια παραγωγή γεμάτη από τραγούδια και ευφάνταστες χορογραφίες. Μια ιστορία που σε γεμίζει με θλίψη, αλλά ταυτόχρονα

και με περηφάνια για το μικρό αγόρι. Μια ιστορία γεμάτη με πολλά μηνύματα ελπίδας και χαράς. Οι ταλαντούχοι ηθοποιοί αλλά και τα νεαρά μικρά ταλέντα τραγουδούν ζωντανά επί σκηνής τα γνωστά τραγούδια του μιούζικαλ, τα οποία έχουν ελληνικούς στίχους. Παραστάσεις: *26 Μαρτίου: 16:00 & 19:00 *27 Μαρτίου: 11:00 & 18:00

Εικαστικά // Έκθεση Ζωγραφικής Γιώργου Γεωργιάδη

Την Τετάρτη, 23 Μαρτίου, στις 7:30 μ.μ. η γκαλερί Μορφή παρουσιάζει την τελευταία δουλειά του Γιώργου Γεωργιάδη. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 2 Απριλίου 2016. Ο Γιώργος Γεωργιάδης γεννήθηκε το 1983 στη Λάρνακα. Σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα, από όπου αποφοίτησε το 2010. Την ίδια χρονία παρουσίασε και την πρώτη του ατομική έκθεση στην Κεφαλονιά. Η ενεργή συμμετοχή του σε ομαδικές εκθέσεις ξεκίνησε από το 2009 στην Κύπρο. Από τότε μέχρι και σήμερα παρουσίασε τα έργα του σε διάφορες εκθέσεις της Κύπρου και του εξωτερικού και του απονεμήθηκαν τρεις τιμη-

τικές διακρίσεις. Συγκεκριμένα, συμμετείχε σε εκθέσεις σε Κύπρο, Ελλάδα, Ολλανδία και Αίγυπτο. Παράλληλα με τη ζωγραφική από το 2007 ξεκίνησε να ασχολείται με τη σκηνογραφία. Μέχρι σήμερα δημιούργησε σκηνικά για διάφορα θεατρικά έργα, παιδικές παραστάσεις και ταινίες μικρού μήκους. Επίσης, ανέλαβε και τη διακόσμηση του χώρου του Δημοτικού Κολυμβητηρίου Πεύκης. Σήμερα, ζει και εργάζεται στη Λάρνακα, όπου διατηρεί εργαστήριο και εκθεσιακό χώρο. Ωρες Λειτουργίας: *Τρίτη - Παρασκευή: 10:00 - 13:00 & 16:00 - 18:30 *Δευτέρα & Σάββατο: 10:00 - 13:00

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αργά το απόγευμα της 18ης Μαρτίου του 1996, έχω επιστρέψει από την πρωινή δουλειά στη διανομή εκπαιδευτικού βιβλίου στην περιοχή των νοτιών προαστίων Αττικής κι από την παράδοση του μαθήματος του Ειδικού Ποινικού Δικαίου στη Νομική Σχολή των Αθηνών όπου φοιτούσα, στο σπίτι, των μόλις 35 τετραγωνικών μέτρων, που ενοικίαζα στην Άνω Ηλιούπολη στις παρυφές του τρελού, δηλαδή του Υμηττού, και προσπαθώ να φέρω τον νου μου και να ετοιμαστώ για τη νυχτερινή δουλειά στο μπαρ Αλμπατρός. Ανοίγω την τηλεόραση στην ΕΡΤ και μπαίνω στην κουζίνα να ετοιμάσω κάτι για φαγητό... το λείψανο. Ακούω τη φωνή του Μπαμπινιώτη, κάτι να λέει για τη λειτουργία του ρήματος στην ποίηση του Ελύτη κι αστραπαία αντιλαμβάνομαι πως ο τεράστιος... πέταξε στον ουρανό.

Συμπαθάτε τις αναφορές και τις εκφράσεις μου. Είναι η οικειότητα που έχει αναπτυχθεί εντός μου με τον συγκεκριμένο Ποιητή και μ' οδηγεί πίσω στα εννέα μου χρόνια, στο 1979, από την ηλικία και τη χρονιά δηλαδή που άρχισα να τον αναγιγνώσκω, μελετώ κι εμπεριέχω... σταδιακά και με γεωμετρική πρόοδο.

Η τελευταία χρονιά... εν ζωή

Η χρονιά που έχει προηγηθεί του θανάτου του, 1995, δυστυχώς, προσφέρει πίκρες στον Ποιητή. Ένα νέο περιοδικό ποικίλης ύλης, το «All Nude», δημοσιεύει στο πρώτο του τεύχος, χωρίς την έγκρισή του, ένα παλιό του κείμενο, μian αυτοσυνέντευξή του, γραμμένη πριν από 44 χρόνια στο Παρίσι. Ο Ελύτης διαμαρτύρεται, με σχετική επιστολή του, και ζητά να απαγορευτεί η συνέχεια της δημοσίευσης και να κατασχεθεί το περιοδικό. Την ίδια περίοδο στο πέμπτο τεύχος του έγκριτου περιοδικού «Ποίηση», που διευθύνει ο Χάρης Βλαβιανός, ο Γιώργος Κεχαγιόγλου δημοσιεύει και σχολιάζει σημειώσεις του Ποιητή για «Το Άξιον Εστί», με τίτλο «Ένα ανέκδοτο υπόμνημα του Ελύτη για "Το Άξιον Εστί"». Ο Ελύτης διαμαρτύρεται και πάλι μέσω του Τύπου, ισχυριζόμενος ότι το κείμενο αυτό δεν προοριζόταν για δημοσίευση. Περνάει το καλοκαίρι, που έμελλε να είναι και το τελευταίο του εν ζωή, με τη σύντροφό του Ιουλία Ηλιοπούλου στο σπίτι του Δημήτρη Χορν στο Πόρτο Ράφτη, όπου είναι καλεσμένοι του φίλου τους νοηποίου. Ο Νίκος Δήμου τους επισκέπτεται και φωτογραφίζει στιγμιότυπα της εκεί διαμονής τους, τα οποία και δημοσιεύει σε κάποιο γνωστό έντυπο εκείνης της εποχής, που αυτήν τη στιγμή μου διαφεύγει. Ο Ελύτης φανερά ενοχλημένος, μιας και αφορούσαν ιδιωτικές του στιγμές, διαμαρτύρεται εκ νέου εντόνως και ζητά να αποσυρθούν.

Εκεί, γράφει και τα επτά ποιήματα της συλλογής «Δυτικά της Λύπης», η τελευταία που ευτύχησε να δει τυπωμένη ενόσω ζούσε. Μαζί με το «Ο κήπος με τις αυταπάτες», πεζά κείμενα με 49 συνεικόνες, κυκλοφορούν κατά την προσφιλή πρακτική-τακτική των εκδοτών του -των τελευταίων χρόνων του βίου του Ποιητή- την ημέρα των γενεθλίων του, στις 2 Νοεμβρίου του 1995 - απ' τις εκδόσεις Ίκαρος η ποιητική

Ο Οδυσσεύς Ελύτης, το 1961, με ένα κοκτομάνικο «λευκό» πουκάμισο «ανοιχτό»

Με τον Οδυσσεά Ελύτη: Ένα σύντομο υπόμνημα

Αναδρομές // Είκοσι χρόνια έχουν περάσει από τότε που, «Ως Ενδυμίων», ο Ποιητής αναλήφθηκε στους ουραμούς... του επέκεινα

συλλογή κι από τις εκδόσεις Ύψιλον το βιβλίο με τα πεζά κείμενα.

Στις 18 Μαρτίου 1996, ώρα δύο μετά μεσημβρίας ακριβώς, ο Ποιητής αφήνει την τελευταία του πνοή ή ανάσα στο διαμερίσμά του της οδού Σκουφά 23, στην περιοχή Κολωνακίου της Αθήνας.

«Ο κήπος με τις αυταπάτες»

Στο αυτόνομο μέρος του προαναφερθέντος βιβλίου και από το δοκίμιο «Επιστροφή από την παρ' ολίγον Ελλάδα», ο Ποιητής προτάσσει ως motto το εξής: «Όπως προτού ακουσθεί ανθρώπινη ομιλία/στα έγκατα της γης βρέχει ασταμάτητα/παλαιούς αιώνες».

Παραθέτω δύο αποσπάσματα που -κατά μία σημαίνουσα και σημειώμενη έννοια κι απύθμενη ουσία- μας αφορούν ως Κύπριους Έλληνες:

«Στο κυριακάτικο φύλλο της εφημερίδας "Ημερησία", το μοναδικό που διασώθηκε από τις ημέρες εκείνες, περισυλλέγουμε τα ακόλουθα:

"... επείγοντα τηλεγραφήματα του πρακτορείου Ρώτερ από το Λονδίνο επισημαίνουν τον κίνδυνο που διαγράφεται για τη σύνθεση του βρετανικού πληθυσμού, που κινδυνεύει ν' αλλοιωθεί από την εισβολή παλαιών Ινδών αποίκων, κυρίως της φυλής των Παν-Τζαμπ. Η κατάληψη ολόκληρου του νοτιοανατολικού τμήματος δημιουργεί κινδύνους για μελλοντική διχοτό-

μηση της νήσου ή σχηματισμό δυαδικού κράτους. Δυνάμεις στρατιωτικές του Ηνωμένου Βασιλείου της Κύπρου σπεύδουν εις βοήθειαν, παράλληλα προς τα δύο σώματα στρατού που ανήγειλε η Ελλάς, εάν καινούργιες δυσχέρειες δεν παρεμπόδιζαν την άμεση εκτέλεση της αποστολής. Ένα παράδοξο είδος πολέμου αρχίζει ν' αναφαίνεται, όπου δεν διακυβεύονται πλέον εδάφη αλλά αυτά τούτα τα ονόματα. Έτσι καλεί η Γαλλία την Ελλάδα, που εγνώρισε πάλαι ποτέ την φιλία της, να μην την λησμονήσει και να προστρέξει σε βοήθειάν της για την πρόσπιση του ονόματος της Λωρραίνης απέναντι στις προθέσεις του Λουξεμβούργου να το οικειοποιηθεί. Συγκρούσεις δεν αναφέρονται αλλά...".

Δυστυχώς καμιά άλλη συνέχεια δεν διασώζεται».

Και το δεύτερο απόσπασμα, που συναντάμε λίγο παρακάτω:

«Αλήθεια έφτασε η ώρα του γυρισμού. Εγκαταλείπω το φανάρι της Κυρήνειας, περνώ ξυστά το ακρωτήριο του Αγίου Ανδρέα, όπου τόσο μου αρέσει να κατεβαίνω και ν' ανοίγω διάπλατα τις καγκελίες πόρτες του- και να! Πλέω αντικτυπώντας τους σεντεφένιους πλαταγισμούς της Μεσογείου, με κατεύθυνση την Κωνσταντινούπολη, ορτσάροντας συνέχεια καταπάνω στον μαϊστρο, τον άλλως ονομαζόμενο θρηϊκίο».

«Δυτικά της Λύπης»

Μία πλεύση, τώρα, στη ρότα των επτά ποιημάτων της ποιητικής συλλογής με «πορτολάνο» τους τίτλους και «πλοηγό» κάποιους στίχους:

- 1. Της Εφέσου:** «Ανάγκη πάσα να καθησυχάζεις είναι ως και τα μνήματα/Έαν ομοεθνών ή όχι αδιάφορον».
- 2. Ροδαμών και Ήβης:** «Όμως/θέλει μανίκε το νερό για να σου το φορέσουν/Κι Ελλήσποντο να διαπλέεις ως υπονοβάτης ή ως Αμφίων».
- 3. Για μια Ville d'Avray:** «Μια σύντομη των δέκα μενεξέδων διακοπή που ισχύει για πάντοτε/Όπως ισχύει σαν κλειδί της ηδονής και γίνεται όρος απαράβατος».
- 4. Προς Τροίαν:** «Ένα κλειδί γυρίζει κι απ' τις δυο μεριές ή που κλείνεισαι ο ίδιος/Η που σ' όλους ανοίγεσαι».
- 5. Σε μπλε Ιουλίτας:** «Και θα μείνουμε παρ' όλα αυτά λιγάκι μη ευτυχείς/όπως συνήθως στην αγάπη».
- 6. Το μαρμαρίνο τραπέζι:** «Όχι εγώ αλλ' εκείνα που αγαπώ με προχωράνε από/Βενετία/Κόρδοβα σε Αμμόχωστο Αλεξάνδρεια Κάιρον/All over the world/Με ρήματα του πόντου αλιευμένα το καταμεσήμερο».
- 7. Ως Ενδυμίων:** «Ποίηση μόνον είναι/Κείνο που απομένει. Ποίηση. Δίκαιη και ουσιαστική κι ευθεία/Όπως μπορεί και να την φαντασθήκαν οι πρωτόπλαστοι/Δίκαιη στα στυφά του κήπου και στο ρολόι αλάθητη».

www.simerini.com.cy

Σταυράκιος Κοσμάς: «Ένα ποίημα»

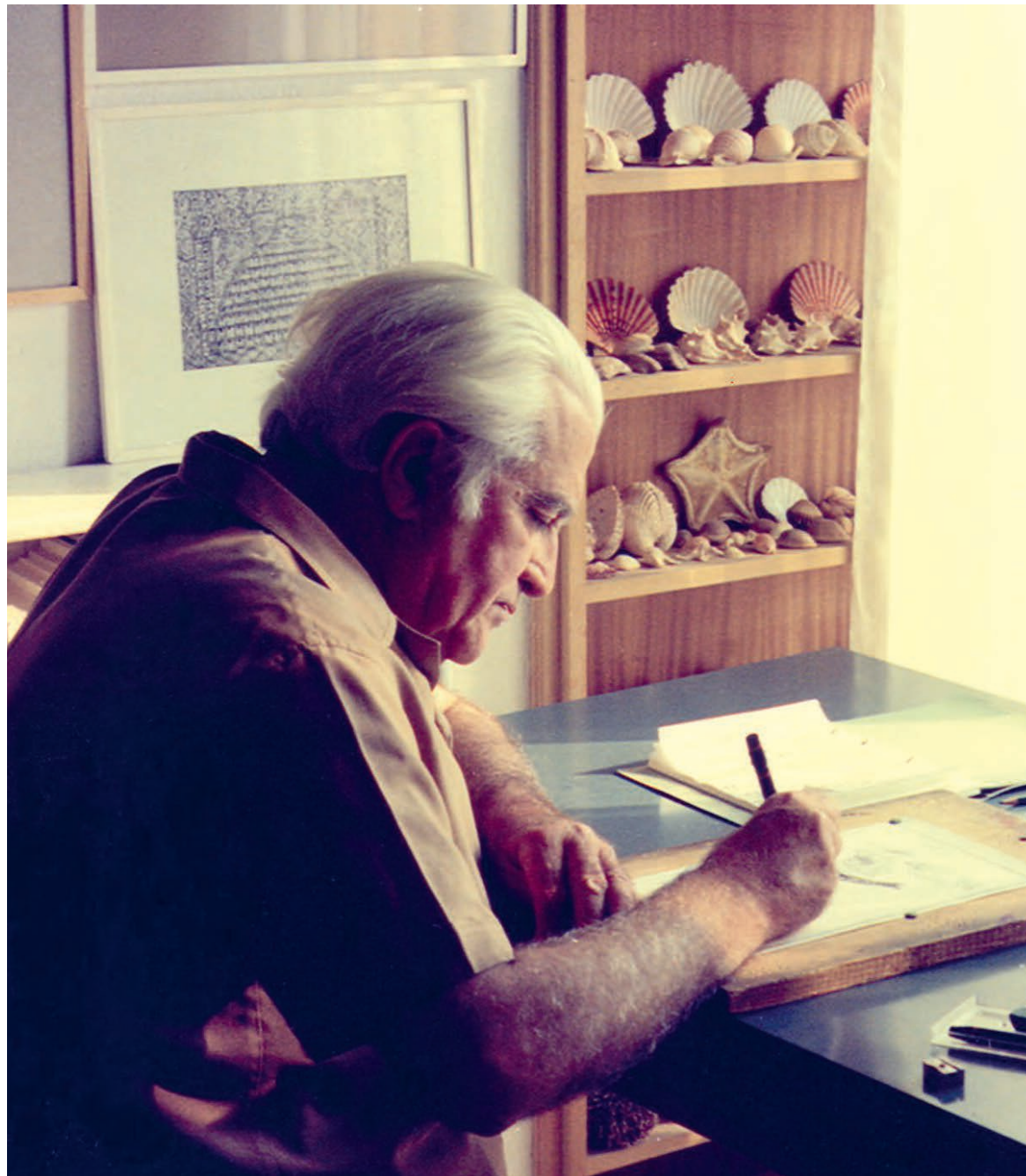
Παρουσίαση // Δημοσιευμένο στο πρώτο τεύχος του περιοδικού «Το 3ο μάτι», Οκτώβριος 1935, αιφνιδιάζει με την -καθόλα ελληνική- υπερρεαλιστική προσέγγιση του θαύματος της κүйσεως και της γεννήσεως μίας ανθρώπινης ζωής

Ο Σταυράκιος Κοσμάς δεν είναι άλλος από τον Νίκο Γαβριήλ Πεντζίκη (1908-1993), όπου και εμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα με το ποίημα στο οποίο αναδιφούν τα «Περιθωριακά» αυτής της Κυριακής, και με το μυθιστόρημα «Ανδρέας Δημακούδης (ένας νέος μοναχός)», δημοσιεύοντάς τα την ίδια χρονιά (1935) με το προαναφερθέν ψευδώνυμο. Ίσως να ξενίζει τον επαρκή αναγνώστη, και μυημένο στο κατοπινό έργο του Πεντζίκη, η σχέση του συγγραφέως με τον Υπερρεαλισμό. Κι όμως, στο περίφημο (εάν δεν κάνω λάθος, πρώτο σοβαρό μεταπολιτευτικά) αφιέρωμα του περιοδικού «Ηριδανός» (τχ. 4, Φλε βάρης-Μάρτης 1976) στον Ανδρέα Εμπειρίκο και στον Ελληνικό Υπερρεαλισμό, δεν είναι τυχαίο που η κυρία Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου συγκαταλέγει το πρώτο αυτό ποίημα του Πεντζίκη στο ανθολόγιό της, που αφορά στη λογοτεχνία του υπερρεαλισμού (ποίηση-πεζογραφία) των ετών 1930-1960. Άλλωστε και ο ίδιος ο Πεντζίκης το συμπεριέλαβε στη συλλογή του «Παλαιοντολογικά», 1988, Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις. Ας το απολαύσουμε...

«Η γυναίκα που προπονείται στο κολύμπημα»

Όπως ο ναυπηγός την τρόπον του πλοίου προς την άνωση, ο νους υπελόγησε τη γλυπτή γραμμή του σωμάτου μου. Αποκάτω από τη λασπωτή αμμούδα του βυθού, που τ' ανήλιαστα χόρτα κοιμούνται, τα κρυφά, τα νερά με σπκώνουν στη θέλησή μου κυβερνημένα. Αποπάνω μου το ύψος η ατμόσφαιρα σκύβει αχνή με τον Ήλιο. Κολυμπώ αυτός είν' ο νους μου. Τα δυο μακριά λεπτά πόδια σμιχτά, δίχως τσάκισμα στα γόνατα, εναλλάξ γρήγορα χτυπούν -μόνο η άκρη και τα δάχτυλα- και βυθίζονται.

Σχηματίζεται βαρύς, πηχτός αφρός. Το κεφάλι το περισσότερο πλαγιαστό στο νερό μέσα. Όταν ανοίγω ολόκληρο μεγάλο το στόμα μου είναι για να γιομίσω ανάσα. Τα δυο τα χέρια, τα μπράτσα τα στρόγγυλα, ολόκληρα απ' τον ώμο παλεύουν σαν σπαθιά, κάμνουν κορυφή τόξου στον αγκώνα, όπου γλυστράν, όταν βγαίνουν ψηλά, σταλαγμίδες η θάλασσα, και ξαναπέφτουν. Τα μάτια διακρίνουν τα έξω θολά, μεσ' απ' το γλαυκό γιαλό που σπιθιρίζει αισθάνονται διπλά απομέσα. Πώς το σκοτεινό εντός μου γίνηκε πηχτό και βλέπεται; Ποια ευχαρίστηση όπως όταν το σώμα στο λίκνο αγκαλιάζεται,

στο ζεστό λίκνο, κι' αφήνεται αφήνεται εντελώς. Ξεχνά τη χωριστή του ύπαρξη. Ποιους πόθους μου ξυπνά το άγγιγμα στην κοιλιά μου.

Το αντρίκειο, το δυνατό, το κολύμπημα πόμαθα με φεύγει από το βύθισμα που θα χανόμουν. Έσφιξαν ολ' οι αρμοί στο ξεχωριστό μου το σώμα. Φτάνω στο μακρινό ακρογιάλι. Δεν ειμ' εκεί λεία σε κουρσάρο ή σε ναυαγό ανέλπιστα, κρυμμένος απ' τα μάτια θησαυρός. Στέκουμαι ψηλή, όπως στη γης πιάνεται ένα δέντρο. Δεν έχω τους εύκολους πόθους. Ακούω την ανάγκη και το σκοπό μου. Αυτόν υπηρετεί το σώμα μου και είναι όμορφο. Το σεμνό στήθος μου ζητάει μόνο το βύζαγμα του παιδιού.

Υπερρεαλιστική ωδή εις εγκυμοσύνη

Δεν θα μπορούσα να σκεφτώ άλλον τίτλο παραγράφου, για τις ελάχιστες κουβέντες που προσπαθώ να πω για το παραπάνω ποίημα, κι έχοντας κατά νουν τον Ανδρέα Κάλβο.

Παρότι η πανεπιστημιακή μου παιδεία και κατάρτιση αφορά στη νομική επιστήμη, σχεδόν σαράντα χρόνια που διαβάζω, μελετώ, εάν όχι ξεκοκαλίζω, ποίηση, δεν έχω συναντήσει τέτοιας σφοδρής νδύτητας ποίημα που να αφορά σε μια γυναίκα που περιμένει να γεννήσει. Σκοπός και στόχος μου δεν είναι η φιλολογική περιδίνηση στις ατραπούς ή στα κλειδιά εάν θέλετε, της επιστήμης αυτής. Το ποίημα καταυγάζει από μόνο του: η γυναίκα συνομιλεί με τη ζωή που κυφορείται, μιλά με το σώμα της, διαλέγεται με το θαύμα της γεννήσεως μίας ανθρώπινης ζωής, εξυψώνει τη φυσιολογία της που αλλάζει, δοξάζει τον άνδρα και... «το σεμνό μου στήθος ζητάει μόνο το βύζαγμα του παιδιού».

Συμπλήρωμα βιογραφικών

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, τέταρτο παιδί του Γαβριήλ Πεντζίκη και της Μαρίας του γένος Ιωαννίδη. Είχε τρεις αδελφές, από τις οποίες η Χρυσούλα ήταν η ποιήτρια Ζωή Καρέλλη. Ο πατέρας του ήταν φαρμακοποιός και η μητέρα του δασκάλα. Το 1926 έφυγε για σπουδές Οπτικής και Φαρμακευτικής στο Παρίσι, όπου γνωρίστηκε με τον Γιάννη Ψυχάρη, και μετά από δυο χρόνια πήρε πτυχίο Φυσιολογίας Οπτικής. Το 1927 πέθανε ο πατέρας του και η οικογένεια αντιμετώπισε οικονομικές δυσκολίες. Από 1928 ως το 1929 σπούδασε Φαρμακευτική και Βοτανική στο Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου - αποφοίτησε το 1929. Επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη και από το 1930 ως το 1955 ανέλαβε το φαρμακείο του πατέρα του, που έγινε ένα από τα γνωστότερα λογοτεχνικά στέκια της πόλης. Από το 1953 και ως το 1969 εργάστηκε ως ιατρικός επισκέπτης. Το 1933 επισκέφτηκε για πρώτη φορά το Άγιο Όρος (ως τον θάνα-

τό του ξαναπήγε ενενήντα τρεις φορές), όπου ξεκίνησε την ενασχόλησή του με τη ζωγραφική. Το 1940 επιστρατεύτηκε και εκπαιδεύτηκε στο Ληγουριό, δεν πρόλαβε ωστόσο να πολεμήσει, καθώς προηγήθηκε η συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς. Ένα χρόνο αργότερα συμμετείχε για πρώτη φορά σε έκθεση ζωγραφικής στο ανθοπωλείο Ευρυβιάδη Κωνσταντινίδη. Το 1948 παντρεύτηκε τη Νίκη Λαζαρίδου, με την οποία απέκτησε ένα γιο τον Γαβριήλ. Γύρω στο 1967 ξεκίνησε η σταδιακή ψυχική απομάκρυνσή του από τα εγκόσμια και η καθημερινή του ενασχόληση με τον «Συναξαριστή» του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτη, που κράτησε ως το τέλος της ζωής του και σημάδεψε τη μετέπειτα καλλιτεχνική του παραγωγή. Ως ζωγράφος πήρε μέρος σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις ζωγραφικής σε πολλές πόλεις της Ελλάδας και του εξωτερικού. Πέθανε από καρδιακή ανακοπή το 1993. Από το 1935 άρχισε η μακρόχρονη συνεργασία του με πολλά περιοδικά και εφημερίδες της Θεσσαλονίκης, όπου δημοσίευσε πεζογραφήματα, ποιήματα, μεταφράσεις και άρθρα. Έργα του μεταφράστηκαν στα γαλλικά, ιταλικά, ολλανδικά και γερμανικά. Τιμήθηκε με πλήθος διακρίσεων και βραβείων. Το 1988 αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτωρ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Πήρε μέρος σε τηλεοπτικές εκπομπές λόγου και σε λογοτεχνικές εκδηλώσεις, και έδωσε πολλές διαλέξεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το λογοτεχνικό έργο του εντάσσεται τυπικά στη γενιά του '30 και μάλιστα ανάμεσα στους πρωτοπόρους συγγραφείς που εισηγήθηκαν τη συνειρμική γραφή υπό την επίδραση του μοντερνισμού στη νεοελληνική πεζογραφία. Διαχωρίζεται ωστόσο από τους συγχρόνους του, κυρίως λόγω της ένταψης με την οποία οικειοποιήθηκε και αξιοποίησε τόσο τα σύγχρονα του λογοτεχνικά ρεύματα, όσο και την παράδοση της νεοελληνικής πεζογραφίας στο πλαίσιο της Ορθοδοξίας (όπως αυτή καλλιιεργήθηκε κυρίως από τον Παπαδιαμάντη).

(Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Λογοτεχνών, ΕΚΕΒΙ)

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Celebrities: Τα ψευδογεγονότα και η λατρεία τους

Ιστορίες αλλιώς // Καλώς ήλθατε στον κόσμο της εικόνας. Στον κόσμο της «εικονικότητας». Όπου το προσωπείο αφανίζει το πρόσωπο, το σημείο υποκαθιστά αλλά κι αναστέλλει εσαεί σε οντολογική απουσία το σημαίνόμενο

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

titos_christodoulou@hotmail.com

Σκεφθείτε μια εικόνα. Πολλαπλασιάστε την επί δέκα. Τετραγωνίστε το γινόμενο. Προσθέστε αίγλη, πρεστίτζ. Αφαιρέστε το πράγμα που σας είχε κάνει να σκεφθείτε την εικόνα. Πουλήστε το. Τυπώστε το. Κινηματογραφήστε το. Μεταδώστε το... Το αποτέλεσμα θα είναι «Μη Πραγματικότητα». Στην ανθρώπινη έκδοσή του, το «ανθρώπινο ψευδογεγονός» αυτό, είναι οι κατασκευασμένες διασημότητες. Που λατρεύονται ως «celebrities».

Καλώς ήλθατε στον κόσμο της εικόνας. Στον κόσμο της «εικονικότητας». Όπου το προσωπείο αφανίζει το πρόσωπο, το σημείο υποκαθιστά αλλά κι αναστέλλει εσαεί σε οντολογική απουσία το σημαίνόμενο. Ο σημειολογικός κόσμος του Barthes, όπου το σημαίνον συμπύκνεται και εξαφανίζεται στα κενόλογα νεύματα του σημείου, η επίφαση του «φαίνεσθαι» κρύβει ότι... δεν κρύβει καμιά αλήθεια του «αποφαίνεσθαι». Κι η Ντεριντιανή φιλοσοφία της διαφοράς αποδομεί κενόνουσα από νόημα κι αλήθεια την παραδοσιακή οντολογία της παρουσίας.

Ζήτω η βιομηχανία του «σελινόφωτος», της εξαπάτησης, «the moonshine industry». Όπου αυτό που διαφημίζεται δεν είναι η πραγματικότητα αλλά η διαρκώς αναβαλλόμενη υπόσχεσή της. Οι διαφημιστές φουσκώνουν το τίποτα σε κάτι, κρύβοντας κι ειρωνικά αποκαλύπτοντας στα οξύμωρα του διαφημιστικού λόγου το ψέμα του φινιρισμένου παραμυθιού. Οι δημοσιογράφοι επινοούν μη-γεγονότα, οι τουριστικοί πράκτορες σκηνοθετούν εικονικούς τόπους για να πουλήσουν πραγματικούς προορισμούς, υποσχόμενοι ταυτόχρονα, κι οξύμωρα, περιπέτειες δίχως ρίσκο και το «καινούργιο» με την ασφάλεια του «αναμενόμενου». Τα μεγάλα στούντιο της κινηματογραφικής βιομηχανίας κατασκευάζουν αστέρες, κενότητες χωρίς προσωπικότητα μετατρέπονται σε «ονόματα» και «είδωλα», με τους εγκαθιδρυμένους τρόπους της βιομηχανίας των celebrities. Από το όνειρο στην αυταπάτη; Ο τεχνολογικός κόσμος της «συνθετικής» πραγματικότητας. Η σκηνοθετημένη ως υπερ-αυθεντική αυθεντικότητα, η θεουργική βιομηχανικά υπερπραγματικότητα που, διαφημιζόμενη ως πραγματικότητα, στην... πραγματικότητα της όζει σελοουλόζης.

Από τη θεουργία του γεγονότος στην πανουργία του «ψευδογεγονότος»

Ο σελέμπριτι ως ταυτολογία. Στον Daniel Boorstin, και στο βιβλίο του

«The Image» (Penguin, 1962) οφείλουμε τον κλασικό πια αφορισμό ότι ο σελέμπριτι είναι κάποιος που «είναι διάσημος για το γεγονός ότι είναι διάσημος», είναι «διάσημος για την διασημότητά του». Η ταυτολογία προχωρεί στην αιτιολόγηση της διασημότητας: «Και πώς γνωρίζουμε ότι σελέμπριτι αξίζει να είναι διάσημος - αν ενδιαφέρεται, πια, κανείς για τέτοιες αιτιολογήσεις: 'επειδή είναι διάσημος'».

Ίσως να μην γνωρίζουμε ετοιμώς, και να χρειάζομαστε τους φιλοσόφους να το ψάξουν για μας, τι είναι πραγματικά η πραγματικότητα, παρατηρεί ο Boorstin. Γνωρίζουμε, όμως τι είναι η απάτη. Κι ωστόσο, ιδού μια εποχή που αναζητούμε την εξαπάτηση, κρυβόμαστε από την πραγματικότητα, γινόμαστε, οικειοθελώς θα έλεγε κανείς, ό,τι ο πατήρ του image making, press agent Barnum, χαρακτήρισε ως το κορόιδο που γεννιέται κάθε λεπτό, «the sucker born every minute».

Θεολογική, ήταν ωστόσο η καταβολή της πείνας για το γεγονός, όπως σερβίρεται σαν πραγματικό. Προφίτες, κριτές και ευαγγελιστές, οι πρώτοι ειδησιογράφοι του πιο πραγματικού, του θείου. Εθίζοντάς μας, πρώτοι, στο θαυμαστά παρήγορο, στις υπερβολικές προσδοκίες («extravagant expectations»). Περιμένουμε πολλά από τον κόσμο μας. Ανοίγοντας το ραδιόφωνο, την εφημερίδα, την τηλεόραση, περιμένουμε γεγονότα, απανωτά, ενδιαφέροντα, γλαφυρά. Η γνώση έγινε πληροφόρηση, κι η πληροφόρηση ψυχαγωγία: το «infotainment». Ξεκίνησε, ωστόσο η καταγραφή των γεγονότων περίπου ως προσευχή, και Δοξολογία της Θείας Πρόνοιας: «as διαβάσω στην εφημερίδα να δω πώς η Θεία Πρόνοια κυβερνά τον κόσμο» παραθέτει έναν Βαπτιστή παπά, ο Boorstin να λέγει, ανοίγοντας την εφημερίδα του (inid. σελ. 19). Θα δημοσιεύουμε τα γεγονότα

για μια φορά τον μήνα, όπως συμβαίνουν, ανήγγελλε ο Benjamin Harris, εκδότης της πρώτης αμερικανικής εφημερίδας, Publick Occurrences Both Foreign and Domestick, στις 25 Σεπτεμβρίου του 1690. «Και πιο συχνά, αν η Θεία Πρόνοια τα στέλνει πιο τακτικά!» Σύντομα όμως, η δημιουργημένη πείνα για γεγονότα, απαίτησε από τους δημοσιογράφους «να μην μεταδίδουν μόνο τα του Θεού, αλλά να γίνουν Θεοί για το κοινό». Κι όπως ο Ναπολέων, απαντώντας σε μη... συνεργάσιμες περιστάσεις, να «δημιουργήσουν τις περιστάσεις οι ίδιοι».

Ο ρεπόρτερ, έτσι, γίνεται μαία της ειδήσεως, που εξελίσσεται ως «συνθετικό εμπόρευμα». Οι απαιτήσεις της εξελισσόμενης τυπογραφικής τεχνολογίας, αντί να βοηθήσουν στην αλήθεια, ακρίβεια κι αντικειμενικότητα, ώθησαν στην υποκατάσταση της «σκληρής ειδήσεως» από το ρεπορτάζ και τα «soft-news», την πιο ευχερίστη στον ρεπόρτερ δημιουργία ειδήσεων με συνεντεύξεις, «άμεσες μεταδόσεις», συζητήσεις για το παραμικρό, δηλαδή το τίποτα που φουσκώνει σε κάτι, πλατφόρμες στους πολιτικούς που πρόθυμα κι ανά πάσα στιγμή γίνονται είδηση... παράγοντας δηλώσεις. Η δημοσιογραφία, πεινασμένη για είδηση για να κορέσει το αδηφάγο κοινό, τρέφει και τρέφεται με «ψευδογεγονότα».

Τα ανθρώπινα ψευδογεγονότα

Κτίζοντας πάνω στις ερμηνείες του Boorstin, στο σημαντικό του άρθρο «The assembly line of greatness: celebrity in twentieth century America», 1992 (αναδημοσιευμένο στο C. Harrington και D. Bielby (eds) «Popular Culture: Production and Consumption», 2001), ο Joshua Gamson εστιάζεται στην αντιδιαστολή των σελέμπριτις που οφείλουν την προβολή τους σε κάποια φυσική διαφορά κι υπερβολή ή κάποια επιτυχία και

κατάκτησή τους, και σε εκείνους που οφείλουν την διασημότητά τους στην προβολή τους, στους μηχανισμούς διαφήμισης και κατασκευής της εικόνας τους. Μονόμασε το πρώτο είδος διασημότητας «αριστοκρατική» και το δεύτερο «δημοκρατική», αντιδιαστέλλοντας, έτσι, την ελίτ των ξεχωριστών ατόμων, καταξιωμένων από την φύση τους να είναι διάσημοι, προς τους συνήθεις ανθρώπους, τον «οποιοδήποτε μπορεί να γίνει διάσημος», όχι μακριά από τον αφορισμό του Andy Warhol, ότι όλοι έχουν τα 15 λεπτά διασημότητάς τους.

Κι ενώ, η διασημότης σήμερα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, σχετίζεται με την τηλεόραση, στον βαθμό που αν κάποιος είναι σελέμπριτι, ακόμη κι αν οφείλει την διάκρισή του σε άλλο λόγο, π.χ. μοντέλα, τραγουδιστές της ποπ ή αθλητές, τότε οπωσδήποτε θα εμφανιστεί στην τηλεόραση. Με την συνεχή της ροή, εξηγεί ο Gamson, την απίστευτη εμπέλειά της, την διαπερατότητά της στον ζωτικό μας χώρο, η τηλεόραση έχει εξ αρχής καταστεί καταλυτική πλατφόρμα στο image-making. Αλλά, επίσης και να επιβάλλει αναγνωρισιμότητα και οικειότητα χωρίς αναφορά σε περιεχόμενο, σε κάποια αξία. Η προβολή της αξίας μετατοπίζεται στην αξία της προβολής, στην μετανεωτερική μας εποχή, άλλωστε, όταν η αλήθεια της ιστορίας βλέπει το επιστημικό βάρος της να μετατίθεται στην ιστορία της αλήθειας. Η, της κατασκευής της. «Δεν μιλήσαμε για πολιτική, αλλά δεν πειράζει, κέρδισα αναγνωρισιμότητα», χαίριζε υποψήφιος Κύπριος βουλευτής, σε συνέντευξή του. Είχε κτίσει μια πολιτική καριέρα πάνω στις θεολογικές τηλεοπτικές συνεντεύξεις του, όπως άλλοι τόσοι πάνω στις φρούδες «οικονομο-πολυλογίες» τους. Ως ψευδογεγονότα. Τι παράγουν οι... παράγοντες; Εαυτούς παράγουν, με τον τρόπο του self-image-making. Και την τηλεο-

πτική εφύαλωσή τους, πωλητικά εξαργυρώσιμη. Και θεοί έσεσθε.

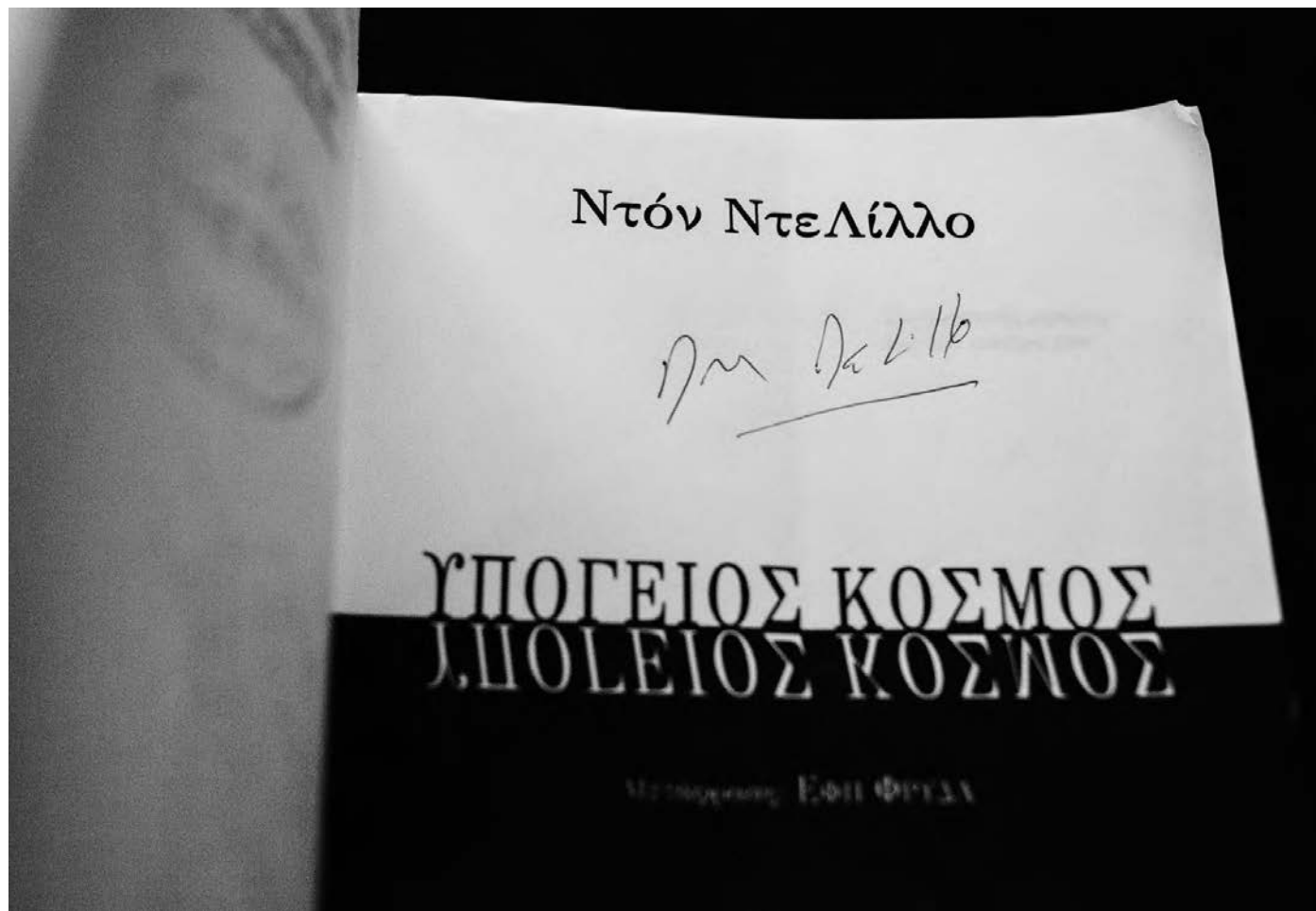
Η εμπορική δημιουργία και το μάρκετινγκ της (απατηλής; αδιάφορο!) δημόσιας εικόνας, παρά η διαφήμιση αληθινών εαυτών αναδύθηκε, έτσι, σαν αναγνωρισμένη και συνειδητή φόρμουλα δημιουργίας κι εξήγησης της δόξας, του «fame». Στα τέλη του 1960, ο αρθρογράφος σχολιαστής στο αμερικανικό TV Guide, Efron, έγραφε ότι η παραγωγή celebrities είναι μια περίεργη μηχανή στην αμερικανική κουλτούρα: «από την μια μεριά μια απορροφητική σκούπα κι από την άλλη ένα λουκάνικο»...

Χρυσός Μόσχος: η σύγχρονη ειδωλολατρεία των celebrities

Με την απαίτηση των Εβραίων στον Μωυσή για έναν χρυσούν μόσχο, την καταναγκαστική ανάγκη για μια λατρεία, παρομοιάζει την νέα θρησκεία των celebrities ο Πολωνός θωμιστής φιλόσοφος Leszek Kolakowski. Σχολιάζει, με θεολογική ματιά, την πασιφανή έως αδήριτη, και σίγουρα πανταχού παρούσα στην σύγχρονη κουλτούρα μας, ψευδοθρησκευτική λατρεία προσωπικοτήτων των οποίων εορτάζεται έως λατρεύεται απλά... το ότι ζητούνται και προσφέρονται προς λατρείαν.

Σαν παράδειγμα προσφέρεται η μαζική, υστερική στον θάνατό της, ψευδο-λατρεία, ειδωλολατρεία της Νταϊάνα. Μια γυναίκα χωρίς παιδεία, προνομιούχος από τα γεννοφάσκια της που δεν έκανε τίποτε άλλο στην ζωή της από το να κτίζει το image της, περιφερόμενη από μπουτίκ σε πάρτι κι από κει σε ακριβά κρεβάτια και θαλαμηγούς, ταξιδεύοντας μόνο με ιδιωτικά jet και, στις πιο συγκαταβατικές στιγμές της, στην πρώτη θέση. Κι όμως, εκατομμύρια κοινών θνητών, αντί να φθονήσουν την γυναίκα αυτή που ποτέ δεν φόρεσε φόρεμα για δεύτερη φορά, την λάτρεψαν σαν «μία από μας», σαν Σταχτοπούτα «πριγκίπισσα του λαού». Στον θάνατό της, θρηνήθηκε όσο ποτέ κανείς άλλος στην βρετανική ιστορία, οξύμωρα αγιοποιημένη στα παραληρούντα MME ως βρεφοκρατούσα... Μπρέτα Τερέζα.

Ένα ονειρικό αίσθημα «ταυτότητας» που επιτρέπει όχι μόνο την επίφαση μιας συλλογικής ταυτότητας, όσο φρούδας αν αναλυθεί στην πηγή της, αλλά και την λυτρωτική ανάταση μιας δαιμονικής ζωής, έξω από την τσαλακωμένη, φθαρμένη και φθειρούσα των hoï rolloï ζωή. Σε μια εποχή απόλυτου αξιακού σχετικισμού, θανάτου κι εξωσπ του Θεού από τον οριζόντιο κόσμο μας, όπου μόνη ανάταση έμεινε η έκταση του χεριού στο ράφι της ελεύθερης επιλογής μας ως καταναλωτές, επιμένουμε να κατασκευάζουμε υποκατάστατα του Θεού είδωλα, καρικατούρες των παλαιών, παρωχημένων μας λατριών.

Φωτογραφία © Μαρίλη Ζάρκου

Νύξεις

Η στήλη Νύξεις είναι μια pocket επι-στήμη των ποιητικών καταστάσεων, που όσο απλώνεται ο χρόνος τόσο πιο χρήσιμη και κρίσιμη μού φαίνεται ότι είναι. Ο Καρούζος έλεγε ότι η ποίηση, με την ευρεία έννοια, αποτελεί οξυγόνο αντιδιαστολής. Έχουμε ανά-γκη από ένα τέτοιο οξυγόνο.

Τότε σκέφτηκε: Πότε άραγε αρχί-ζουν οι άνθρωποι να κοιτούν στα μάτια; [Don DeLillo, «Οι Χρόνοι του Σώματος», μτφρ. Θωμάς Σκάσσης, εκδ. Εστία, σ. 105]

Γιατί μόνο η γλώσσα των παι-διών πριν τα πάρει ο ύπνος μπορεί να μας λυτρώσει από το δέος και την ντροπή [Don DeLillo, «Οι Χρόνοι του Σώματος», μτφρ. Θωμάς Σκάσσης, εκδ. Εστία, σ. 126]

Πάντα υπάρχει κάτι ακόμα. Απ' αυτό αποτελείται η ιστορία. Είναι το ολικό άθροισμα των όσων δεν μας λένε [Don DeLillo, «Libra / Ζυγός»]

Παρακολουθούσε λέξη προς λέξη τα λεγόμενά του, αλλά έκανε προσπάθεια για να κατανοήσει το περιεχόμενο. Ο λόγος του κλωθογύ-ριζε χωρίς συνοχή. Κάτι έλεγε για μάρκες τσιγάρων, για Πλέιερς και Ζιτάν, μπορώ να διασχίσω την έρη-μο για ένα Κάμελ... [Don DeLillo, «Οι Χρόνοι του Σώματος», μτφρ. Θωμάς Σκάσσης, εκδ. Εστία, σ. 73]

Κι όλα αυτά υπήρχαν κάπου σαν λευκή λάμψη, σαν ουράνια αντανάκλα-ση του πάγου της μνήμης [Don DeLillo, «Οι Χρόνοι του Σώματος», μτφρ. Θω-μάς Σκάσσης, εκδ. Εστία, σ. 74]

Γελούσαν δυνατά και συχνά. Εργάζονταν σκάβοντας βαθιά στον εαυτό τους, βρίσκοντας αφηγήσεις που άλλοτε κυλούσαν και άλλοτε σκόνταφταν, και πόσο φυσικό φα-ίνονταν αυτό που έκαναν, να λένε ιστο-ρίες για τον εαυτό τους [Don DeLillo, «Άνθρωπος σε πώση», μτφρ. Έφφ Φρυδά, εκδ. Εστία, σ. 42]

Όμως, οι ιδεαλιστές είναι κι απρό-βλεπτοι. Τείνουν ν' απογοητεύονται απ' τη μια ώρα στην άλλη, προδομένοι από τα ψέματα που οι ίδιοι έχουν πει στον εαυτό τους. Είναι πολύ πιο εύκο-λος ο χειρισμός και η επίβλεψη αν-θρώπων που περνούν στο αντίπαλο στρατόπεδο για πρακτικούς λόγους. Λόγω έλλειψης χρημάτων, σεξουαλι-κής ή ερωτικής απογοήτευσης, πικρί-ας ή ματαιοδοξίας. Αυτούς τους κατα-λαβαίνουμε και συμπάσχουμε μαζί τους κι εμείς οι ίδιοι φτάνουμε καμιά φορά στο απροχώρητο. [Don DeLillo, «Ζυγός», μτφρ. Τόνια Κοβαλένκο, εκδ. Χατζηνικολή, σ. 159]

Ο Ντον ΝτεΛίλλο και πάλι στην Αθήνα

Σύντομες Ιστορίες // Ο Αμερικανός συγγραφέας, αυτός που έχει ανατάμει την παγκόσμια παράνοια μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, μετά το Άουσβιτς και το Μανιτάρι της Χιροσίμα, συνομίλησε με τον συγγραφέα Ηλία Μαγκλίνη, ήρεμα, μεστά, περιεκτικά, με σοφία και με χιούμορ

Όλος ο καλός κόσμος ήταν εκεί. Στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, για να ακούσει, και να δει, τον κατ' εμέ σημαντικότερο ζώντα συγγραφέα, τον Ντον ΝτεΛίλλο (Νέα Υόρκη, 20 Νοεμβρίου 1936). Ωραίοι βετεράνοι, όπως ο Νίκος Σαββάτης και η Μαρίτινα Πάσσαρη. Νέοι δυναμικοί συγγραφείς, όπως ο Λευτέρης Καλοσπίρος. Επιμελητές εικαστικών, όπως η υπεύθυνη για την Documenta 2017 και για το εκλεκτό περιοδικό «South», Μαρίνα Φωκίδη. Ροκ ρέκτες και πεζογραφικοί παίκτες, όπως η Μαρία Μαρκουλή και ο Θανάσης Μήνας. Ο Αμερικανός συγγραφέας, αυτός που έχει ανατάμει την παγκόσμια παράνοια μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, μετά το Άουσβιτς και το Μανιτάρι της Χιροσίμα, συνομίλησε με τον συγγραφέα Ηλία Μαγκλίνη, ήρεμα, μεστά, περιεκτικά, με σοφία και με χιούμορ. Στα κρυφά, διότι απαγορευόταν, βγάζουμε μια φωτογραφία από τη συνομιλία. Μετά το τέλος της συνομιλίας, ο ΝτεΛίλλο υπέγραψε αντίτυπα των βιβλίων του. Τον πλησίασα, ανταλλάξαμε χαμόγελα, τον χαιρέτησα βουβά, του έτεινα τον «Υπόγειο Κόσμο» (μτφρ. Έφφ Φρυδά, εκδ. Εστία, 2008), το πολυδιαβασμένο μου αντίτυπο της δεύτερης έκδοσης, κάθε δύο χρόνια ξαναδιαβάζω αυτό το ογκώδες, ρέον, ψυχραίμο, καλοκουρδισμένο, ιδιοφυές μυθιστόρημα, παρέα με

το «Ουράνιο Τόξο της Βαρύτητας» του Τόμας Πύντσον. Επίσης, του έτεινα την αμερικανική έκδοση (Picador, 2011). Έβαλε την υπογραφή του. Τον χαιρέτησα πάλι, σχεδόν στρατιωτικά, όπως ένας δεκανέας τον στρατάρχη. Και μετά, κατέφυγα στο ιστορικό Galaxy, στην οδό Σταδίου, για να το γιορτάσω και να επεξεργαστώ στο μυαλό μου τα όσα είπε ο ΝτεΛίλλο στον Μαγκλίνη και, κυρίως, τα όσα έχει προσφέρει γράφοντας, πάντα, στην παλιά γραφομηχανή του.

Θυμάμαι, και θυμίζω, παλαιότερες σημειώσεις μου για τα επιτεύγματα του ΝτεΛίλλο. Ο μέγας Ντον ΝτεΛίλλο είναι μετρο στο να επιβάλλει τον δικό του βηματισμό, στο να μας ξεβλεψεί από τη συνήθη, βολική ροή της ανάγνωσης κι έτσι να μας ωθεί να στοχαστούμε στην έννοια του ρυθμού, του χρόνου. Από την καμπί που σημείωσε με τον «Λευκό Θόρυβο» (μτφρ. Πέτρος Αμπατζόγλου, εκδ. Εστία) έως το «Σημείο Ωμέγα» (μτφρ. Ελένη Γιαννακάκη, εκδ. Εστία), το πιο πρόσφατο έργο του, περνώντας από τις πετυχημένες τομές, απανωτές μάλιστα, του «Ζυγού» (μτφρ. Τόνια Κοβαλένκο, εκδ. Χατζηνικολή), του «Μάο II» (μτφρ. Μαρία Σκαρά, εκδ. Χατζηνικολή), του magnum opus «Υπόγειος Κόσμος» (και των τόσο ευρωπαϊκών μίνιμαλ μυθιστορημάτων «Χρόνοι του Σώματος» (μτφρ. Θωμάς Σκάσσης, εκδ. Εστία), «Κοσμοπόλις» (μτφρ. Θωμάς Σκάσσης, εκδ. Εστία) και «Άνθρωπος σε πώση» (μτφρ. Έφφ

Φρυδά, εκδ. Εστία), ο ΝτεΛίλλο εμμένει στην ψυχραίμη περιοκόπηση του αμερικανικού τοπίου, στην ολοένα επιτεινόμενη ανάγκη του να σκύψει πάνω από το απολύτως συγκεκριμένο, το καθημερινό και αυτό που διαμορφώνει το καθημερινό, τη λεπτομέρεια που είναι το άλεφ του όλου. Οι ρυθμοί του, εσκεμμένα, επιβραδύνονται όλο και πιο πολύ και ο πάγος του καίει. Η βραδύτητα είναι απατηλή. Ο κεραυνός σε slow motion, η διαδρομή της σφαίρας καρέ-καρέ. Το κρυστάλλινο διαυγές μυθιστόρημα «Σημείο Ωμέγα» είναι η επιτομή της αισθητικής, της φιλοσοφίας και της αυθεντίας του ΝτεΛίλλο.

Πρωταγωνιστής του μυθιστορήματος είναι η εικαστική εγκατάσταση «24 Hour Psycho», ένα έπος του περάσματος από τον άκρατο και άκριτο μεταμοντερνισμό στην εκ νέου ανακάλυψη της κριτικής δύναμης του μοντερνισμού. Ο ρηξικέλευθος και παιγνιώδης στοχαστικός Ντάγκλας Γκόρντον (Γλασκώβη, 20/09/1966) με τα έργα του επιχειρεί τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης μας με τον χρόνο και την καθημερινότητα. Τόσο με το εν εξελίξει «List of Names» (1990 έως σήμερα) όσο και με τα κινηματογραφικά detournements του, ο Γκόρντον θέλει να ξαναδούμε και να επανεξετάσουμε αυτό που κάθε μέρα κοιτάμε, αλλά δεν αντιλαμβανόμαστε, ουσιαστικά προσπερνάμε και δεν βλέπουμε. Και εδώ τον συναντάει ο ΝτεΛίλλο. Οι πρώτες σελίδες (9-21) του «Ση-

μείου Ωμέγα» καθώς και οι τελευταίες (107-122) πλαισιώνουν τα μόλις τέσσερα κεφάλαια του μυθιστορήματος, φορτίζοντάς τα με νόημα. Ο ΝτεΛίλλο χρειάζεται την εικαστική δημιουργία και κλείνει το μάτι στον παππού όλων μας, τον Μπάροουζ, που διατεινόταν ότι η πρό-ζα είναι πενήντα χρόνια πίσω από τη ζωγραφική. Εδώ, ο Ντον συνομιλεί με τον Ντάγκλας και καλό είναι να θυμηθούμε ότι στα πρόσφατα μυθιστορήματά του πάντα υπάρχει αυτός ο διάλογος του μυθιστοριογράφου με τον εικαστικό: οι «Χρόνοι του Σώματος» είναι το μανιφέστο αυτής της τάσης, ενώ στον «Άνθρωπο σε πώση» κρυφός πρωταγωνιστής είναι ο ποιητής της σιωπής, ο ζωγράφος Giorgio Morandi (1890-1964).

Καβαλαρίζουμε, ενίοτε στην παρέα, για το αν ο ΝτεΛίλλο είναι ο σημαντικότερος ανατόμος της σύγχρονης εποχής, ή ο Τόμας Πύντσον. Χωρίς να αποτελεί προδοσία προς τον πυραυλοκίνητο Πύντσον και τα αριστουργήματά του, αλλά και προς τη στρατηγική του, με την οποία επιχειρεί μια αρχαιολογία της γνώσης όσων συνέβησαν από την αυγή του καπιταλισμού (βλέπε τα μυθιστορήματα «Mason & Dixon» και «Ενάντια στη μέρα»), έως σήμερα (βλέπε τα μυθιστορήματα «Εμφυτο Ελάττωμα» και «Υπεραιχμή»), διατείνομαι, φωναχτά μερικές φορές, ότι ο ΝτεΛίλλο τα έχει καταφέρει καλύτερα!

Αθήνα
17 Μαρτίου 2016

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Γιάννης Ζελιαναίος // giannizeliani@ yahoo.gr

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης, που γιορτάζεται αύριο, 21 Μαρτίου, ο σημερινός «Ήχος της Μουσικής» ψάχνει την προσωπική του δισκοθήκη και διαλέγει κάποια ποιήματα που έγιναν τραγούδια. Γνωστοί και άγνωστοι ποιητές που μελοποιήθηκαν από εξίσου γνωστούς και άγνωστους τραγουδοποιούς. Η ποίηση και η μουσική, λοιπόν, η μουσική μέσα απ' την ποίηση και η ποίηση που χορταίνει την μουσική, παίζουν με τους στίχους και τους ήχους αέναα.

Jeff Buckley / Ulalume Ποίημα του Edgar Allan Poe

Και προχωρήσαμε έτσι στην αλέα ώσπου μια πόρτα μάς σταμάτησε ενός τάφου - κι είχε στολίδι η πόρτα επιγραφή. Κι είπα «Σαν τι να λείει, γλυκιά αδερφή, η επιγραφή στην πόρτα αυτή του τάφου;». Μου απάντησε «Ουλαλούμα-Ουλαλούμα, της πεθαμένης Ουλαλούμας σου είναι ο τάφος!».

Πριν ο αδικοχαμένος Jeff Buckley βουτήξει στο ποτάμι του λύκου και περάσει από τον έναν κόσμο στον άλλο με μια τελευταία βουτιά, πρόλαβε και ηχογράφησε ίσως το καλύτερο ποίημα του Ροε με μονάχα μίαν απόκοσμη ερμηνευστική κιθάρα και μίαν αγγελική φωνή σε μια ξέρα χαμού που προμήνυε την φεγγαράδα του δικού του θανάτου.

Louis Tillet / Do not go gentle into that good night Ποίημα του Dylan Thomas

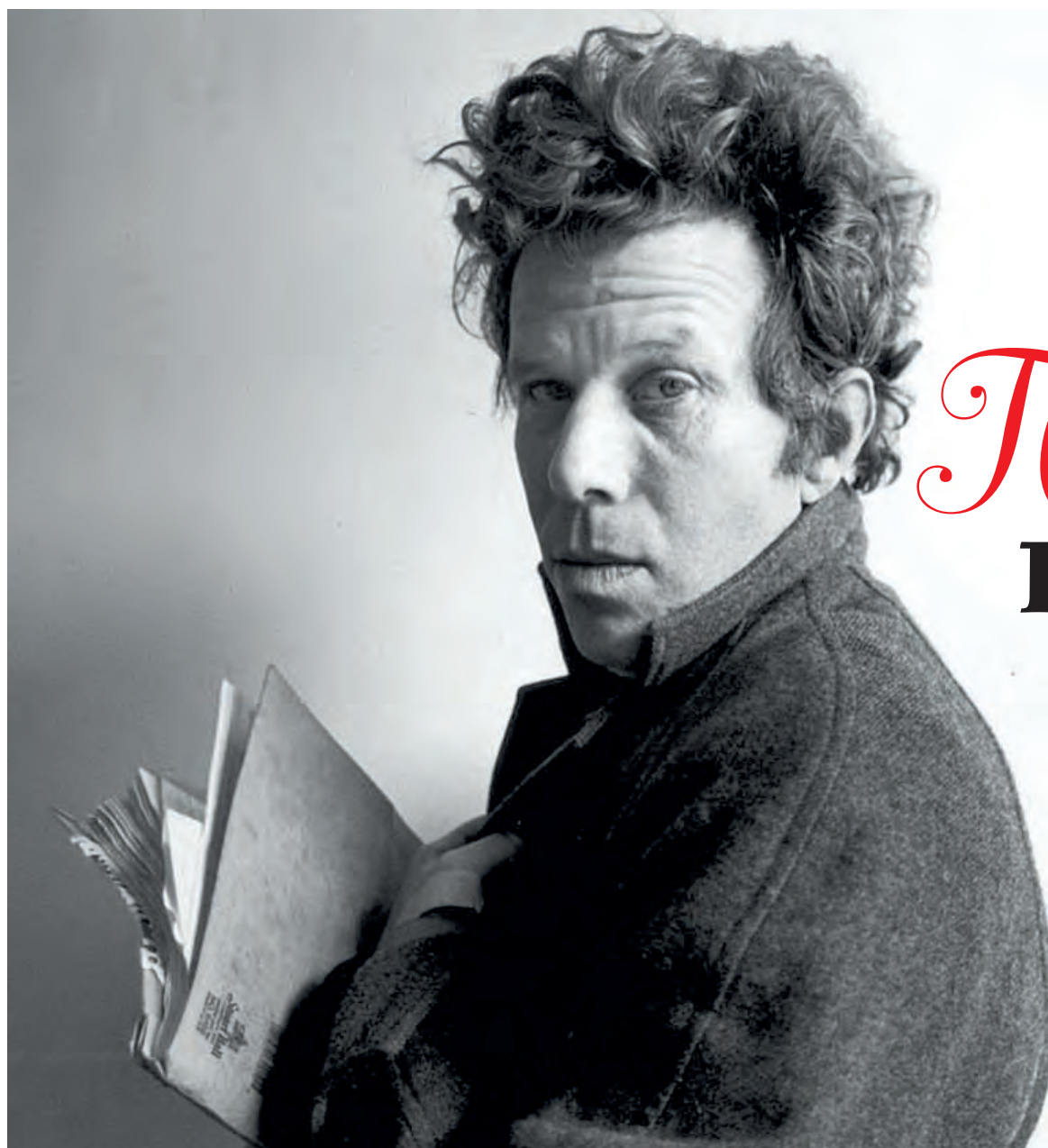
«Για ένα τραγούδι οι ατίθασοι χτυπούν τον ήλιο στο φτερό / και το τραγούδι κάποτε θρήνος του ήλιου καταντά. / Όμως δεν πάνε αυτοί σιγά στο βράδυ το καλό».

Ήταν εκείνα τα «γράμματα στο όνειρο», χρόνια πριν και όταν το πιάνο του Αυστραλού Tillet κυλούσε σαν τα καλύτερα ποτά που είχε κατεβάσει το συκώτι του Dylan Thomas και η ερμηνεία της Ellen Stringer απίθωνε τους στίχους του μεγάλου ποιητή μέσα στο βράδυ το καλό που αντιστέκεται στον φωτός τον τελειωμό. Η φωνή της πανώρια και η ερμηνεία της ανατριχιαστική σαν του ποτού το σκότος που τόσο αγάπησε ο Ουαλός ποιητής.

Leonard Cohen / Villanelle for Our Time Ποίημα του Frank Scott

«Τον κόσμο οι άνθρωποι θα γνωρίσουν ζανά / Απ' της καρδιάς την πικρή αναζήτηση, Το ξύπνιο αγαπήσαμε και το απλό / Αλλά τώρα, με χέρι πιο οξύ και με μυαλό. Αναδυόμαστε έναν ρόλο μεγαλύτερο για να παίξουμε».

Ο Λεονάρδος ο Κοέν χρόνια πριν σε μια επιστροφή που ξενύχτησε σπίνια άγουρος εκκολλημένων ποιητών και φτασμένων άλλων γερόλυκων. Ευγενής να χαιρετάει πάντοτε τις γυναίκες του κατεβάζοντας το καπέλο και πάντοτε ερωτικός ακόμα και στο γλυκό γέριμα της ζωής του. Ο ποιητής, ο σπουδαίος Καναδός Frank Scott, ο οποίος πέρα από τις πολιτικές του βολές πρόλαβε κι έγραψε μερικά αξιόπαινα ποιητικά βιβλία. Ο τρόπος που ο Cohen απαγγέλλει την λέξη bitter, θαρρείς πως η πίκρα θα 'χει για πάντα τον δικό της μουσικό.

Ποιήματα που έγιναν τραγούδια

Αφιέρωμα // Η ποίηση και η μουσική, λοιπόν, η μουσική μέσα απ' την ποίηση και η ποίηση που χορταίνει τη μουσική, παίζουν με τους στίχους και τους ήχους αέναα

Chris Eckman / Who Will light your path

Πεζό ποίημα του Dane Zajc

«Ποιος λοιπόν θα φωτίσει το μονοπάτι σου μες στη νύχτα. Όταν η νύχτα είναι γεμάτη σουχιά κι εσύ δεν αναγνωρίζεις».

Μια βραδιά και σ' ένα μπαρ κοντά στο κέντρο της Λιουμπλιάνα, ένας φίλος κάνει δώρο σ' έναν άλλο φίλο μια συλλογή ποιημάτων ενός Σλοβένου ποιητή ονόματι Dane Zajc. Ο άλλος φίλος λέγεται Chris Eckman και βρίσκει στην ποίηση του Zajc τραχιά συναισθήματα και καταστάσεις που κι ο ίδιος έχει ξεβγάλει με τις μουσικές του σε ανύχτες πανδαισίες, μόνος ή μαζί με τους Walkabouts. Ο ποιητής λίγο πιο μετά πεθαίνει και ο μουσικός αποφασίζει να τον μελοποιήσει. Ο ποιητής έχει ξεμπερδέψει για με τη ζωή, μα ο μουσικός δεν καταφέρνει να ξεμπερδέψει ποτέ με τον ποιητή! Ένα φως ανάβει στην άκρη ενός σκοτεινού μονοπατιού! Ένα από τα καλύτερα τραγούδια - ποιήματα που έγραψε τα τελευταία χρόνια ο Chris Eckman.

Tom Waits / Nirvana

Ποίημα του Charles Bukowski

Ο Bukowski γράφει για την δική του Αμερική όπως την έζησε στο πετσί του για πολλά χρόνια. Σ' ένα από τα ποιήματά του είπε μια ιστορία όπου τίποτα δεν συμβαίνει και τα πάντα έχουν νόημα. Ο Tom Waits πήρε βαθιές ανάσες, έβαλε ένα μουσικό κι αξιόπαινο παιχνίδι πίσω του και μια ερωτική ιστορία πέθανε πίσω απ' τους λόφους στον ήχο μια μηχανής, στον

ήχο απ' τα λάστιχα, στον ήχο απ' το χιόνι!

Nina Simone / Backlash Blues

Ποίημα του Langston Hughes

Ποιητής των φτωχογειτονιών του Harlem, θαμμένος στις τζαζόμαρες με ποτά να τήκονται και μουσικές να παίρνουν το κεφάλι του, ο Langston Hughes ήθελε να γράφει όπως παιζόταν η τζαζ, να ζει όπως ζούσε η τζαζ και πάνω απ' όλα να αποτυπώσει με λόγια την γενιά του και όλα αυτά που συνέβαιναν στην Αμερική εκεί στην εποχή των beat, στο σαξόφωνο του Charlie Parker και στους hobos που βολόδερναν εδώ κι εκεί σαν άγγελοι για μια νέα ελπίδα. Τα κατάφερε με τον πιο άμεσο τρόπο, αφού ό,τι έζησε κάθισε και το 'γραψε. Λίγο πριν από τον θάνατό του (1967) κι αφού ο ψυχρός πόλεμος του Βιετνάμ καλά κρατούσε, φρόντισε το συγκεκριμένο ποίημα, το πάσαρε στην φιλενάδα του Nina Simone κι εκείνη σε ένα δίσκο που τραγουδούσε μόνο τα blues, μελοποίησε τα λόγια του φίλου της με τον δικό της μοναδικό τρόπο. Το ποίημα αναφέρεται στον ρατσισμό, γεγονός που ο Hughes βίωσε σκληρά απ' τα παιδικά του χρόνια και στο πέρας της ζωής του.

Donovan / The Song of the Wandering Aengus

Ποίημα του William Butler Yeats

Για σχεδόν είκοσι χρόνια ο Ιρλανδός, William Butler Yeats, ήταν ερωτευμέ-

νος με την φεμινίστρια κι επαναστάτρια Αγγλίδα, Maud Gonne. Μερικές προτάσεις γάμου από τον πρώτο και ισάριθμες αρνήσεις από την δεύτερη. Την χρονιά του 1899 και σε ηλικία 34 χρονών, ο Yeats κυκλοφορεί την ποιητική συλλογή «The Wind Among the Reeds». Εμπνευσμένος από έναν άλλο κόσμο γεμάτο από ιρλανδέζικους μύθους και ιστορίες με αλλόκοτες παραδόσεις, αλλά κι έντονο το φάντασμα του έρωτα από την δεσποινίδα Gonne, ο Yeats καλεί όλα τα στοιχεία της φύσης στα χαρτιά. Η Gonne θα παντρευτεί έναν άλλο Ιρλανδό επαναστάτη (John MacBride), ο γάμος τους θα πάει κατά διαόλου και η ιστορία θα τους θυμάται μονάχα για την σχέση των δύο με τον μεγάλο Ιρλανδό ποιητή. Σχεδόν είκοσι χρόνια πριν συμπληρωθεί ένας αιώνας από εκείνη την ποιητική συλλογή, ο Donovan θα μελοποιήσει το The Song of the Wandering Aengus στον ένατο κατά σειρά δίσκο του, όπου στις τέσσερις πλευρές του διπλού βινυλίου κυλούσαν κι άλλα λόγια συγγραφέων και ποιητών.

Maggie Estep & The Spitters / Skid Row Wine

Ποίημα του Jack Kerouac

Ο «άγιος» Jack σ' ένα απ' τα πιο ωραία του ποιήματα και μέσα από τη συλλογή «Pomes All Sizes». Η νουάρ συγγραφέας Maggie Estep -που πριν γίνει συγγραφέας και πριν δοξαστεί στο MTV ως άγριο γύναιο, έπλενε πιάτα,

δούλευε σαν go-go dancer και άλλα πολλά- εδώ μαζί με τους φασαριόζους Spitters (ένας μύθος λέει πως ο μακαρίτης τραγουδιστής τους όταν έπαιζε σε μαγαζιά και τα έσπαγε, γυρνούσε το επόμενο πρωί για να τα επισκευάσει). Μαζί μελοποιούν το Skid Row Wine ωσάν grunge μπάντα των nineties με την Maggie στην απαγγελία να κρατάει γερά τον ρυθμό του ποιήματος.

C.R. Avery / New Stanzas for Amazing Grace

Ποίημα του Allen Ginsberg

Ένας από τους πιο σημαντικούς ποιητές και μουσικούς της Αμερικής του σήμερα. Ο λόγος για τον C.R. Avery, που όταν ανεβαίνει στην σκηνή απαγγέλει ωσάν ένα μείγμα του Tom Waits, του Johnny Cash και του Charlie Parker. Εδώ μελοποιεί ένα από τα τελευταία ποιήματα που έγραψε ο Allen Ginsberg και συγκεκριμένα τρία χρόνια πριν αφήσει τα γήινα εδάφη. Τραχιά blues, βραχνή φωνή από έναν ποιητή και μουσικό που πρέπει να ανακαλύψετε. Ο ποιητής του «Ουρλιαχτού», από την άλλη, δεν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις.

Bela Karoli / Some things that fly there be

Ποίημα της Emily Dickinson

Έως η πιο αγαπημένη ποιήτρια των αντρών ποιητών! Εδώ τρία κορίτσια από το Denver αντάμα με ένα βιολί, ένα ακορντεόν κι ένα κοντραμπάσο μελοποιούν λιτά και ιδανικά το ευαίσθητο

www.simerini.com.cy

a ναν γούδια

μάλλον πρόκειται για σοβαρούς αναγνώστες βιβλίων. Οι Ιταλοί Movie Star Junkies -ένα από τα καλύτερα κρυμμένα μυστικά των τελευταίων χρόνων στην garage rock, blues punk ανεξάρτητη σκηνή- αφού το ντεμπούτο τους άλλμπουμ πήρε το όνομά του από τον συγγραφέα του Moby Dick (Melville), σειρά είχε ο William Blake δύο χρόνια μετά με το «A Poison Tree». Το ποίημα που βάφτισε τον δίσκο μελοποιείται σε μια διαβολική εκτέλεση που, αν δεν διαβάσεις τους στίχους, δεν πρόκειται με τίποτα να καταλάβεις πως είναι ποίημα του συγγραφέα των «Γάμων του Ουρανού και της Κολάσεως».

Billie Holiday / Strange Fruit Ποίημα του Abel Meeropol

Είναι εκείνη η φωτογραφία του Lawrence Beitler που σου δημιουργεί αποτροπασμό σαν την βλέπεις καθώς απεικονίζει δυο μαύρους που είχαν λιντσαριστεί και κατόπιν κρεμαστεί σε ένα δέντρο κάπου στην Ιντιάνα. Ο Εβραίος ποιητής Abel Meeropol, επηρεασμένος από την εικόνα, έγραψε το πολιτικό αυτό ποίημα, όπου ο αρχικός του τίτλος ήταν Bitter Fruit. Κάποια χρόνια μετά θα προταθεί στην Billie Holiday να το ερμηνεύσει, εκείνη θα το επιβάλει στις συναυλίες της και θα το ηχογραφήσει το 1939 για να γίνει single. Το υπέροχο αυτό ποίημα, που έγινε τραγούδι, θα πάρει τον δρόμο του γνωρίζοντας χιλιάδες εκτελέσεις και διασκευές, τα λιντσαρίσματα όμως ακόμα και σήμερα σε πολλές χώρες του κόσμου καλά κρατούν.

Phil Shoенfelt & the Southern Cross / A dialogue between the soul and the body Ποίημα του Andrew Marvell

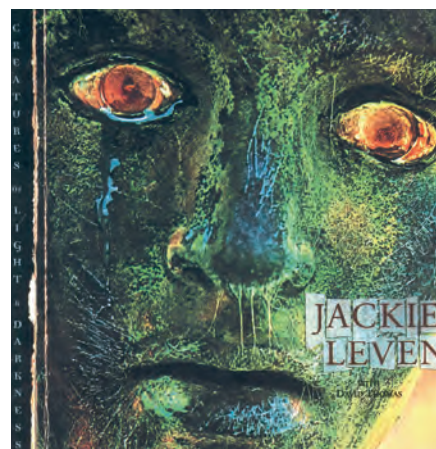
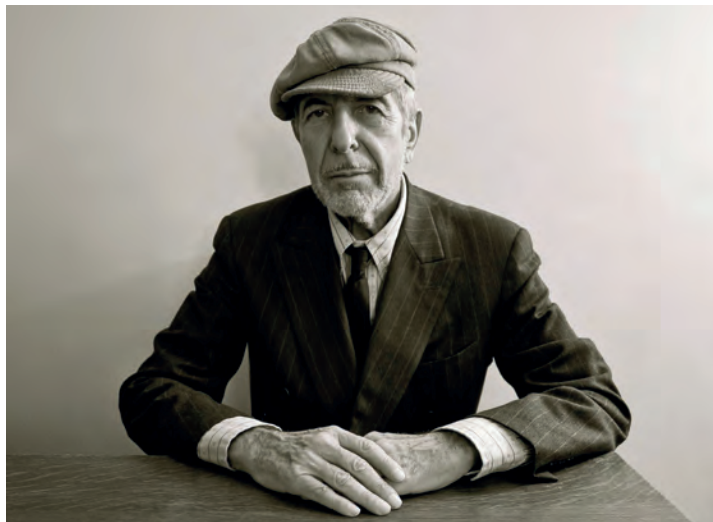
Ο διάλογος μεταξύ σώματος και ψυχής μέσα από τους στίχους του «μεταφυσικού» ποιητή Andrew Marvell, που έζησε κι έδρασε στα μέσα του 17ου αιώνα. Ο συμπατριώτης του Phil Shoенfelt τρεις αιώνες αργότερα και μόνιμα πια εγκατεστημένος στην Πράγα -γράφοντας και ο ίδιος ποιήματα και βιβλία- λίγο πριν από το κλείσιμο του δίσκου του Dead Flowers For Alice θα μελοποιήσει σκοτεινά κι απόκοσμα το εν λόγω σπουδαίο ποίημα.

Jackie Leven With David Thomas / Stopped by woods on a snowy evening Ποίημα του Robert Frost

Δυο ιδιαίτεροι μουσικοί ενώνουν τις δυνάμεις τους και φτιάχνουν ένα υπέροχο άλμπουμ που πρέπει να ανακαλυφθεί. Μια ακουστική κιθάρα, ένα ντέφι και η μοναδική φωνή του Jackie Leven τραγουδούν τους παρακάτω στίχους του σπουδαίου αυτού Αμερικανού ποιητή, που μόνονισε τη φύση με ζωτικά υπαρξιακά ζητήματα.

«Της σέλας τα κουδούνια χτυπά / σαν να με ρωτά / αν σκέφτομαι σωστά / Ο μόνος άλλος ήχος / ο αγέρας και οι νιφάδες του χιονιά / Το δάσος είναι ωραίο / βαθύ και σκοτεινό / Αλλά εγώ / έχω υποσχέσεις που κρατώ / Και χιλιόμετρα να κάνω / πριν αποκοιμηθώ / Και χιλιόμετρα να κάνω πριν αποκοιμηθώ...»

Συνεχίζεται του χρόνου και στην επόμενη Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης.

ART AERI LTD

Ίαν Φλέμινγκ

Ο Ίαν Λάνκαστερ Φλέμινγκ γεννήθηκε στις 28 Μαΐου 1908 και πέθανε στις 12 Αυγούστου 1964, μόλις 56 ετών, από καρδιακή προσβολή. Ήταν Άγγλος συγγραφέας. Έγινε διάσημος για τη σειρά κατασκοπευτικών μυθιστορημάτων του θρυλικού Τζέιμς Μποντ, με το πρώτο, το Casino Royale, να κυκλοφορεί το 1953 και το τελευταίο, Octopussy and The Living Daylights, το 1966. Έχει πωλήσει πέραν των εκατόν εκατομμυρίων αντιγράφων η σειρά βιβλίων του Τζέιμς Μποντ. Ο Φλέμινγκ είχε ο ίδιος υπηρετήσει στην υπηρεσία αντικατασκοπίας του βρετανικού πολεμικού ναυτικού. Από την ηλικία των 6 ετών ο Ίαν Φλέμινγκ κλείστηκε στο εσωτερικό σχολείο Durnford στο Ντόρσετ. Το 1921 ενεγράφη στο Κολέγιο Ήτον. Παρότι στα ακαδημαϊκά μαθήματα δεν είχε ιδιαίτερες επιδόσεις, διακρίθηκε στον αθλητισμό και κατείχε τον τίτλο Victor Ludorum για δύο διαδοχικές χρονιές. Μετά ενεγράφη στο Βασιλικό Στρατιωτικό Κολέγιο στο Σάντχερστ. Το 1927, η μητέρα του τον έστειλε στο Τένερχοφ, στο Κίτσμπιελ της Αυστρίας, ένα μικρό ιδιωτικό σχολείο. Φοίτησε για λίγο στα Πανεπιστήμια του Μονάχου και της Γενεύης. Τον Οκτώβριο του 1931 ο Φλέμινγκ εξασφάλισε μία θέση δημοσιογράφου στο πρακτορείο «Reuters». Το 1933 το πρακτορείο τον έστειλε στη Μόσχα. Ενώ βρισκόταν εκεί, ο Φλέμινγκ έκανε αίτηση για μία συνέντευξη με τον Ιωσήφ Στάλιν και προς έκπληξη του έλαβε απάντηση με υπογεγραμμένο από τον Σοβιετικό γκέτι σημείωμα, που ζητούσε συγγνώμη για το ότι δεν μπορούσε να προσέλθει σε αυτή. Ο Φλέμινγκ υπέκυψε σε οικογενειακές πιέσεις τον Οκτώβριο του 1933 και μεταπήδησε στον τραπεζικό-οικονομικό κλάδο και αργότερα σε μια χρηματιστηριακή εταιρεία ως χρηματιστής. Απέτυχε και στις δύο θέσεις. Στις αρχές του 1939 άρχισε μία σχέση με την Ανν Ό' Νιλ, με την οποία απέκτησε ένα γιο. Τον Μάιο του 1939 ο Φλέμινγκ επιστρατεύθηκε από τον υποναύαρχο Τζον Χ. Γκόντφρεϊ, διοικητή της Αντικατασκοπίας του Βασιλικού Ναυτικού, ως προσωπικός του βοηθός, με πλήρη απασχόληση από τον Αύγουστο του 1939 με το κωδικό όνομα «17F». Ως μέρος της αποστολής του, κατατάχθηκε στο Σώμα Εθελοντών Εφέδρων Αξιωματικών του Ναυτικού τον Ιούλιο του 1939, αρχικώς ως υποπλοίαρχος και λίγους μήνες αργότερα με προαγωγή ως αντιπλοίαρχος. Είναι από τις εμπειρίες αυτές που δημιούργησε τον μυθικό μυστικό πράκτορα 007. Ο Φλέμινγκ κατατάσσεται στη 14η θέση στον κατάλογο των 50 μεγαλύτερων Βρετανών συγγραφέων της μετά το 1945 εποχής.

Για περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε στο www.artaeri.com. Μακαρίον 71, Λ/σία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ

Τα ποιήματα είναι δηλώσεις ζωής

Συνέντευξη-Παρουσίαση // Με αφορμή την αυριανή Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης, το «Ηδύφωνο» συνομιλεί με τη μεγάλη Ελληνίδα ποιήτρια για το έργο της, για τα «αμεταχειρίσιτα νιάτα» και για το γεγονός ότι θα ήθελε να τη θυμούνται οι επόμενες γενιές σαν ένα καλό παιδί

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΧΑΛΛΑΡΟΣ - ΜΑΡΙΑ ΜΗΝΑ

Η μορφή της είναι πάντα η ίδια μέσα στο μυαλό μας: μικροκαμωμένη, γερασμένη και με ένα σώμα που γεννάει το ένα ερωτηματικό μετά το άλλο. Υπήρξε άραγε ποτέ νέα, ευκίνητη και «κανονική»; Όσοι την έχουμε συναναστραφεί έστω και λίγο από κοντά, ξέρουμε ότι είναι χαμογελαστή σχεδόν πάντα, με ένα ειλικρινές χαμόγελο ζωγραφισμένο στο πρόσωπο. Δεν την θυμόμαστε ποτέ σκυθρωπή, θυμωμένη, στεναχωρημένη. Κι όταν τη ρωτάμε, για τις ανάγκες της συνέντευξης, πώς θα ήθελε η ίδια να τη θυμούνται οι επόμενες γενιές, απαντά «σαν ένα καλό παιδί». «Μα, δεν θα θέλατε», συνεχίζουμε, εμείς, «να σας θυμούνται ως ποιήτρια;». «Πώς, θα το χαιρόμουν πολύ, αλλά θα ήθελα να με θυμούνται σαν ένα καλό παιδί».

Δίχως προδιαγραφές

Θα μπορούσε, λοιπόν, κανείς να αποφανθεί ότι η Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ έχει συγκεκριμένες προδιαγραφές για το μάτι και αυτό είναι που τη φέρνει σε ισορροπία με το σύμπαν. Στο χαρτί δεν έχει συγκεκριμένες προδιαγραφές. Έχει όμως σύνορο, δεν σε αφήνει να πας όπου θέλεις. Όταν τη διαβάζεις είναι λες και η ίδια γίνεται το χαρτί, άσπρο και παλαιωμένο, απέριττο και κατευναστικό, έτοιμο να σε καταπεί, όμως αν ξέρεις να κολυμπάς, είναι έτοιμο να σε αφήσει να επιπλεύσεις με ανακούφιση. Δεν είναι τυχαίο που ο συγκεκρι-

μεντικός τόμος των ποιημάτων της, με τίτλο «Ποίηση 1963-2011», δεν έχει κανένα σημάδι -πέρα από τη γραμματοσειρά του τίτλου- πάνω στο λευκό εξώφυλλο και στο σαμουά χαρτί. Άσπρο πάνω σε άσπρο, όπως έχει ειπωθεί.

Τη ρωτήσαμε αν διαβάζει τα ποιήματά της. Τώρα, μας απαντά, «που κυκλοφόρησαν σε συγκεντρωτικό τόμο, τα παίρνω και διαβάζω πού και πού. Οι δηλώσεις ζωής που βγαίνουν από ένα ποίημα εξακολουθεί να είναι ένα μυστήριο», λέει. Και στο επόμενο ερωτημά μας, αν ζήλεψε ποτέ κάποιο ποίημα ενός άλλου, απαντά πως «δεν το σκέφτηκα ποτέ αυτό». Δεν διαβάσατε ποτέ, δηλαδή, κάτι, που να θελήσατε να είχατε γράψει εσείς η ίδια; συνεχίζουμε εμείς να ρωτάμε, δύσπιστοι θαρρείς. «Όχι, δεν ζήλεψα ποτέ ποίημα κανενός. Αγάπησα αρκετά, ναι, αλλά δεν τα ζήλεψα. Έχω, άλλωστε, τα δικά μου», λέει και γελά. Κι όσο για το μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων -ανάμεσα σε όλα τόσα που έχει πάρει- για το σύνολο του έργου της, σαφώς και της έδωσε μεγάλη χαρά, άλλωστε, «άνθρωποι είμαστε, δεν μπορούμε να μη χαιρόμαστε» με μια τέτοια τιμή, λέει.

Η επιρροή του Νίκου Καζαντζάκη

Γεννήθηκε το 1939 στα Εξάρχεια, πλησίον των οποίων επέστρεψε μετά από πολλά χρόνια για να στεγαστεί σε ένα μικρό διαμέρισμα, κάπου σε ένα σχεδόν ανώνυμο αδιέξοδο της οδού Ασκληπιού στη Νεάπολη. Τι δουλειά έχει όμως η Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ στη σημερινή ευρύτερη περιοχή των Εξαρχείων; Κι όμως. Όπως έχει πει η ίδια, «Είμαι γέν-

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

νημα ενός λάθους», πόσο λάθος μπορεί να πάνε τα πράγματα από κει και ύστερα; Ζει μόνη, αλλά δεν ήταν πάντα έτσι. Από τη ζωή της πέρασε πολύς κόσμος, ποιητές και πεζογράφοι, φίλοι και συγγενείς, προσωπικότητες που σημάδεψαν -πέρα από τη δική της ζωή- και την πνευματική πορεία του τόπου. Νονός της, για παράδειγμα, ήταν ο Νίκος Καζαντζάκης.

Ένα βράδυ, επιστρέφοντάς την σπίτι από μια εκδήλωση στη μουσική σκηνή «Σταυρός του Νότου» στην Αθήνα, της είπαμε εξυπνακίστικα από τη θέση του οδηγού, ότι τελικά ο Καζαντζάκης «μάλλον ήφερε από καλό λάδι». Το αστείο της άρεσε, γέλασε, αλλά απάντησε κάπως μελαγχολικά ότι «στο τέλος ούτε το λάδι, ούτε τίποτα δεν θα μείνει».

Ήταν εκείνος λοιπόν που την πέταξε στα βαθιά για να τη μάθει να κολυμπάει. Ήταν μόλις 17 ετών όταν ο ίδιος έστειλε γράμμα στον Γιάννη Γουδέλη, εκδότη του περιοδικού «Καινούργια εποχή» εσωκλείοντας το ποίημα της νεαρής Κατερίνας «Μοναξιά», λέγοντάς του χαρακτηριστικά: «Παρακαλώ, δημοσιεύστε αυτό το ποίημα, το έχει γράψει μία κοπέλα που δεν έχει βγάλει ακόμα το γυμνάσιο. Είναι το ωραιότερο ποίημα που διάβασα ποτέ!».

Η ίδια, σε παλαιότερη συνέντευξή της, είπε σχετικά: «Ήμουν 17 χρονών τότε που ο Καζαντζάκης με έριξε στα βαθιά νερά και πρότεινε στον Γιάννη Γουδέλη να συμπεριλάβει τη “Μοναξιά” στην ανθολογία του περιοδικού του. Ο Καζαντζάκης είχε πει ότι ήταν το ωραιότερο ποίημα που είχε διαβάσει ποτέ. Και μάλιστα όταν το έλεγα και τότε, αλλά και τώρα που το λέω σε φίλους, μου λένε “αλήθεια, είχε πει κάτι τέτοιο ο Καζαντζάκης;”. “Ναι, ήταν υπερβολικός”, απαντώ. Με φαντάζεσαι τώρα; Καλά που δεν το πήρα επάνω μου! Εκείνος μου έλεγε βέβαια και το άλλο: “Κλωσσοπούλι του Παρνασσού, μη με ντροπιάσεις”».

Σκεφτόμαστε: Να είσαι κορίτσι 17 ετών και ο Καζαντζάκης σε καλεί να μην τον ντροπιάσεις. Θέλει γερά κότσια για να μην τον ντροπιάσεις.

Οι άλλες εποχές

Και έτσι μάς έρχεται συνερμικά στο μυαλό ο στίχος εκείνος από το ποίημα Λυπού: «Κάτι χειρότερο από γερατειά. Η χώρα τούτη κατοικείται από νιάτα αμεταχείριστα». Γιατί είναι ακόμη αμεταχείριστα τα νιάτα, ρωτάμε την ποιήτρια. «Δεν είναι πως δεν υπάρχουν νεοί με πάρα πολλή έμπνευση και θέληση να δουλέψουν», μας λέει. Απλώς οι συνθήκες δεν επιτρέπουν πολλά-πολλά. «Είναι κι αυτά τα μηχανήματα», συνεχίζει, κι άντε να τα βγάλεις πέρα με δαύτα. Υπάρχει μια εμπλοκή, μια συμπλοκή. Μια περιχαράκωση σε μιαν οθόνη. «Όσο δεν υπάρχει μεγαλύτερη ευλογία από τα νιάτα, να το ξέρετε», μας κάνει. «Και συγκινούμαι πολύ, που με πλησιάζουν νέοι άνθρωποι και μου λένε πόσο αγαπάνε τα ποιήματά μου και τα αγκαλιάζουν».

Και οι παρέες; Τι γίνεται με αυτές, τώρα που όλο και δυσκολεύουν τα πράγματα; «Μου λείπουν οι παλιές

παρέες», εξομολογείται, προσθέτοντας πως, «ήταν άλλες εποχές οι δικές μας». Ωστόσο, η Κατερίνα τα πάει περίφημα με τους ομοτέχνους και τους κριτικούς. «Δεν έχω παράπονο από κανένα», δηλώνει.

Κι αν, λοιπόν, ακόμη την απασχολεί το γεγονός της παρελθούσας νιότης, εμείς δεν μπορούμε παρά να αναγνωρίσουμε πως η δική της διαχείριση της νεότητας μεστώθηκε, σμιλεύτηκε μέσα από τις λέξεις, δίχως ξοδέματα.

Έρωτας-σώμα-φύση

Αν τη ρωτήσει κανείς, δεν θυμάται να

Υπάρχει μια εμπλοκή, μια συμπλοκή. Μια περιχαράκωση σε μιαν οθόνη. «Όσο δεν υπάρχει μεγαλύτερη ευλογία από τα νιάτα, να το ξέρετε», λέει η ποιήτρια. «Και συγκινούμαι πολύ, που με πλησιάζουν νέοι άνθρωποι και μου λένε πόσο αγαπάνε τα ποιήματά μου και τα αγκαλιάζουν»

πει, αλλά θα εκτιμήσει σχεδόν αυτοσχεδιαστικά ότι τα χαρτιά της γράφουν «Επάγγελμα: Μεταφράστρια». Στο ερώτημά μας κατά πόσον αισθάνθηκε ποτέ η ποιήτρια να αντιπαλεύει μέσα της με τη μεταφράστρια, απαντά ακαριαία: «Όχι. Εννοείται πως όχι. Ήμουν πρωτίστως ποιήτρια κι έτσι μπορούσα να βοηθήσω αληθινά τη μεταφράστρια». «Είναι ενδιαφέρον επάγγελμα για βιοπορισμό», συνεχίζει, «κι οι ώρες που ξοδεύεις» στην προσπάθεια να πετύχεις την πιο καίρια λέξη δεν λογίζονται χαμένες.

Η ποίηση άλλωστε, δεν είναι επάγ-

γελμα, έχει δηλώσει. Η μετάφραση όμως είναι επάγγελμα υπό μία έννοια, αλλά ταυτόχρονα είναι και ποίηση. «Η μετάφραση είναι μια ολόκληρη τέχνη από μόνη της. Ουσιαστικά είναι σαν να γράφεις ένα παράλληλο, δικό σου βιβλίο. Έχει τύχει να αλλάξω ολόκληρες προτάσεις προκειμένου να αποδοθούν καλύτερα στη δική μας γλώσσα», έχει άλλωστε πει παλαιότερα.

Στο κατεχοχίν τρίπολο που χαρακτηρίζει την ποίησή της, σώμα-φύση-έρωτας, η ίδια ανταπαντά πως τα ορίζει ως ένα και το αυτό. Το σώμα, ωστόσο, είναι το κομμάτι της φύσης της που έπαιξε τον πιο καθοριστικό ρόλο. Αν υπολογίσουμε αυτό που έχει η ίδια πει στο παρελθόν, ότι δηλαδή για να γράψεις ποίηση θα πρέπει μέσα σου να έχεις μια πληγή, με το ποίημα να είναι η ουλή που απομένει, αντιλαμβανόμαστε ότι τα προβλήματα υγείας που πέρασε από πολύ μικρή και άφησαν επάνω της βαθιά τα σημάδια τους για όλη την υπόλοιπη ζωή της, ήταν μάλλον η «καλύτερη» αιτία για την ίδια να φτάσει μέχρι εδώ.

Ζωή ενσωματωμένη

«Το σώμα μου έγινε η αρχή ενός ταξιδιού», έχει γράψει. Μέσα στο σώμα της ζει και γράφει, δεν το αποχωρίζεται ποτέ, ακόμα και τις ώρες της έμπνευσης όπου τα πάντα πρέπει να ρευστοποιηθούν και να ανασυνταχθούν από την αρχή, το σώμα είναι εκεί. Μέσα από το σώμα της αντιλαμβάνεται τον κόσμο και τον αντιλαμβάνεται καλά. Ο θάνατος, μόνιμος φόβος για το μέλλον και η φθορά, μόνιμος τρόπος να το θυμάται. Εξάλλου, είναι αυτό το γνώρισμα που φέρνει την ποίησή της ενώπιον μιας διπολικότητας η οποία διατρέχει όλο της το έργο, αλλά και τη ζωή: ζωή-θάνατος, πίστη-απιστία, πάθος-θλίψη, σώμα-πνεύμα, αγωνία-λύτρωση.

«Το σώμα είναι η Νίκη των ονειρών/ όταν ασύστολο σαν το νερό/ σπκόνετ' απ' τον ύπνο/ με κοιμισμέν' ακόμα τις βούλες/ τις ουλές, τα τόσα τα σημάδια» ή «Τα ποιήματα δεν μπορούν να/ να 'ναι ωραία/ αφού η αλήθεια έχει ασχημύνει/ Η πείρα είναι τώρα/ το μόνο σώμα των ποιημάτων/ κι όσο η πείρα πλουταίνει/ τόσο το ποίημα τρέφεται κι ίσως δυναμώσει/ Πονάν τα γόνάτα μου/ και την Ποίηση δεν μπορώ να προσκυνήσω/ μόνο τις έμπειρες πληγές μου/ μπορώ να της χαρίσω».

Το φίλτρο της Κατερίνας Αγγελάκη Ρουκ, να αντιλαμβάνεται και να μας μεταδίδει την πραγματικότητα μέσα από την ποίησή της, δεν είναι μόνο χρήσιμο για τη γοητευτική του αισθητική, αλλά και για την πιστή αποτύπωση της πραγματικότητας, ως προϊόν των περιορισμών της θνητής μας φύσης. Το σώμα είναι ένα προϊόν αλλά και μια μηχανή παραγωγής δίπλων και περιορισμών, από τα οποία αδυνατούμε να ξεφύγουμε, όσο κι αν το πνεύμα προσπαθεί εις τους αιώνες των αιώνων. Το έργο της λειτουργεί ως μέσο παραδοχής της θνητής μας φύσης, των θνητών μας προσδοκιών και της αέναν μάχης με τον χρόνο από την οποία, ούτως ή άλλως, στο τέλος βγαίνουμε νηπιμένοι.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Όταν το σινεμά μιλά για ποίηση

Αφιέρωμα // Ταινίες εμπνευσμένες από στίχους λυρικούς, ερωτικούς, επικούς, επαναστατικούς, από βίους ανθρώπων που υπηρέτησαν την «υψηλή τέχνη της ποιήσεως»...

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗ

«Il Postino»

Ο Μάσιμο Τρόιζι ήταν ένας αναγνωρισμένος λαϊκός καλλιτέχνης του θεάτρου όταν του προτάθηκε ο ρόλος του Ταχυδρόμου στην ομώνυμη ταινία του Μάικλ Ράντφορντ. Τελικά, η εμπληματική του παρουσία στο φιλμ έγινε η καλλιτεχνική του διαθήκη, αφού άφησε την τελευταία του πνοή λίγο πριν ολοκληρωθούν τα γυρίσματα. Αν αξίζει για κάτι το «Il Postino» (πέρα βεβαίως από τον αξεπέραστο Τρόιζι) είναι γιατί κατάφερε να αποενοχοποιήσει την τέχνη της ποίησης στο συλλογικό ασυνείδητο. Η ταινία δανείστηκε τον λυρισμό της από τον μέγα Χιλιανό ποιητή Πάμπλο Νερούδα, εμπλουτίζοντάς τον με χιούμορ, συγκίνηση και αρκετές δόσεις αφελούς ρομαντισμού. Η χυμώδης Μαρία Γκράτσια Κουτσινότα, αντικείμενο του πόθου του ταχυδρόμου -και φαντάζομαι εκατομμυρίων ανδρών- παρέλασε στην οθόνη ως μία ακόμη πιο σέξι και λαϊκότερη εκδοχή της Μόνικα Μπελούτσι. Το οσκαρικό σάουντρακ του Μπακάλοφ έφτασε -σχεδόν- στα επίπεδα νοσταλγικότητας και αναγνωρισιμότητας του «Amarcord». Οι επιρροές από Φελίνι και Νίνο Ρότα είναι εξίσου αναγνωρίσιμες με το «Cinema Paradiso» του Τζουζέπε Τορνάτορε και διανθίζονται με έναν ανάλογο, βαθύ ανθρωπισμό.

«Dead Poets Society»

«Αδράξτε τη μέρα!» Ακολουθήστε κι εσείς την αισιόδοξη προτροπή του καθηγητή Κίτινγκ και δεν θα βγειτε ζημιωμέ-

νοι. Και αν σας κάνει γούστο, ανοίξτε και κανένα βιβλίο ποίησης. Σύμφωνα με την κλασική ταινία του Πίτερ Γουάιαρ, ένας ολόκληρος νέος κόσμος θα φανερωθεί μπροστά σας. Ο αείμνηστος Ρόμπιν Γουίλιαμς βρίσκεται στην κορυφή της καριέρας του παραδίδοντας μαθήματα ζωής ως ο καθηγητής Κίτινγκ. Ο αναρχικός, ποιητικός του κόσμος βρίσκει καταφύγιο σε μια σπηλιά, ενώ οι μαθητές του αγωνίζονται να ξεφύγουν από τα φαντάσματα: τους καταπιεστικούς γονείς, την έλλειψη αυτοπεποίθησης, το... ξύλο των άλλων καθηγητών. Αν σας ακούγονται κάπως ξεπερασμένα όλα αυτά, μην ξεχνάτε ότι βρισκόμαστε σε ένα συντηρητικό σχολείο της Αμερικής, στο έτος 1959. Η ατμοσφαιρική φωτογραφία του Τζον Σιλ και η σκηνοθετική μαεστρία του Γουάιαρ μάς μπάζουν σε αυτό το σκοτεινό κλίμα, χωρίς να στερούν από το οσκαρικό σενάριο τον λεπτό σαρκασμό του.

«Pinero»

Αποσπασματικό βιογραφικό φιλμ για τον Μιγκέλ Πινέρο, έναν αυτοκαταστροφικό, Πορτορικανό «ποιητή των δρόμων» που, πριν φύγει από τη ζωή στα 42 του χρόνια, κατάφερε να επηρεάσει γενιές μουσικών. Ο ποιητής παρουσιάζεται στην άνοδο (με την υποψηφιότητα για βραβείο Τόνι) αλλά και στην πτώση του (13 χρόνια μετά, όταν η εύθραυστη υγεία του καταρρέει). Η αισθητική της ταινίας θυμίζει βίντεο-κλιπ, με γρήγορα cuts και κάμερα στο χέρι, αποσπώντας μας δυστυχώς από την αξιοθαύμαστη ερμηνεία του Μπέ-

ντζαμιν Μπρατ, που αποτυπώνει τέλεια τον κόσμο του χαρισματικού καλλιτέχνη. Πάντως, το πιο ενδιαφέρον κομμάτι της ταινίας είναι το σάουντρακ, ένα απολαυστικό μείγμα από soul, jazz, blues και pop. Μόνο και μόνο γι' αυτό, το «Pinero» αξίζει την προσοχή σας.

«Shakespeare in love»

Παίρνοντας τη βιογραφία του βάρδου πολύ στα χαλαρά, το εξαιρετικό σενάριο των Μαρκ Νόρμαν και Τομ Στόπαρντ παρουσιάζει τον συγγραφέα να αντιμετωπίζει το καταραμένο και γνωστό σε όλους τους καλλιτέχνες δημιουργικό μπλοκ. Η μούσα φαίνεται να έχει αργήσει στο ραντεβού της μαζί του και τελικά έρχεται με ψεύτικο μουστάκι για να παίξει τον ρόλο του Ρωμαίου στο έργο που ετοιμάζει. Η ευαισθησία και η αισθαντικότητα της Γκουίνεθ Πάλτρουου ευθυγραμμίζεται πλήρως με την εικόνα του θερμάοιμου ποιητή και εραστή που πλασάρει ο «Σαίξπηρ» Τζόζεφ Φάινς. Στο φόντο, σαν φιγούρες ενός θαυμάσιου καλειδοσκοπίου κινούνται ένας υστερικός Τζέφρι Ρας ως επιχειρηματίας Φίλιπ Χέσλοου, η βασίλισσα Ελισάβετ ως ξεδοντιασμένη πουδραρισμένη στρίγγλα, ερμηνευμένη από την Τζούντα Ντεντς, ο Ρούπερτ Εβερτ ως γκέι συγγραφέας με υπερτροφικό εγώ και άλλοι πολλοί. Οι αναχρονισμοί της ταινίας είναι ένα πολύ έξυπνο παιχνίδι του Στόπαρντ, που προσθέτει στη διαχρονική γοητεία της.

«I'm not there»

Ένα μωσαϊκό έξι χαρακτήρων που επηρεάστηκαν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο

από τον τραγουδοποιό Μπομπ Ντίλαν συνθέτει αυτήν την παράξενη βιογραφική ταινία. Αν περιμένετε να βρείτε κρυφές πτυχές από τη ζωή του τροβαδούρου της ροκ, ξεχάστε το. Αν θέλετε να περάσετε 131 λεπτά μέσα στη μουσική, τους στίχους και την ποιητική ουσία του, βυθιστείτε στον καναπέ σας και απολαύστε την. Εξάλλου και οι ήρωές της μοιάζουν να είναι ντιλανικά τραγούδια. Η Κέιτ Μπλάνσετ είναι το «Blonde on Blonde», ο Ρίτσαρντ Γκιρ είναι ο «Billy the kid», ο Μπεν Γουίσο ως ο ποιητής Αρθούρος Ρεμπό είναι το «You're gonna make me lonesome when you go»... Ο δε Χιθ Λέτζερ, ο αγαπημένος μας Τζόκερ, φέρνει στο νου στίχους από το «Every grain of sand». Η σπονδυλωτή ταινία του Τοντ Χέινς δεν ακολουθεί κανέναν από τους καθιερωμένους κανόνες σεναρίου αλλά σε κερδίζει με την ομορφιά της. «The times they are a' changing» κι εμείς πάντα θα σε αγαπάμε κύριε Ρόμπερτ Άλεν Ζίμερμαν (ή Μπομπ Ντίλαν).

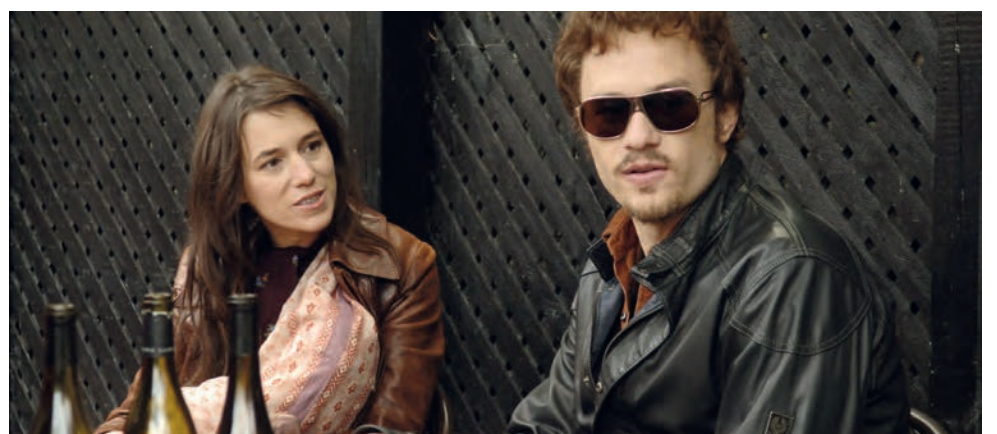
«Καθρέφτης»

Ο «Καθρέφτης» του Αντρέι Ταρκόφσκι ενσαρκώνει με μοναδικό, κινηματογραφικό τρόπο, τα ποιήματα του πατέρα του δημιουργού, Αρσένι. Σε απαγγελία του ίδιου του ποιητή, ξετυλίγουν τη δραματουργία του φιλμ με έναν αβίαστο, φυσικό τρόπο, σαν το φύσημα του ανέμου ανάμεσα στα φύλλα. Όπως συμβαίνει πάντοτε στις ταινίες του Ταρκόφσκι, τα στοιχεία της φύσης «αγκαλιάζουν» τους χαρακτήρες και καθοδηγούν την πλοκή μέσα από αόρατα νήματα. Το φλαμένγκο και οι εικόνες από τον ισπανι-

κό εμφύλιο, οι πίνακες του Μπρούγκελ και οι σονάτες του Μπαχ συμπλέκονται οργανικά μέσα στο σώμα της ταινίας. Η Μαργαρίτα Τερέχοβα είναι μαγευτική στον διπλό ρόλο της συζύγου και της μητέρας, ενώ ο Όλεγκ Γιανγκόφσκι υποδύεται τον στρατιώτη-ποιητή με την ενδεδειγμένη αποστασιοποίηση. Το φιλμ υπήρξε ένα απολύτως προσωπικό στοίχημα του σκηνοθέτη, ένα έργο ζωής σε πείσμα του καθεστώτος και ό,τι πιο κοντινό στην ποίηση έχει γεννήσει η τέχνη του κινηματογράφου.

«Το χρώμα του ροδιού»

Εμπνευσμένος από τον βίο και την πολιτεία του Αρμένιου ποιητή και τραγουδοποιού Σάγιατ Νόβα, ο διωκόμενος από το σοβιετικό καθεστώς Σεργκέι Παρατζάνοφ δημιούργησε έναν κινηματογραφικό ύμνο στην ποίηση και στη λαϊκή παράδοση της Αρμενίας. Η ταινία αποτυπώνει με γραφιστικό, σχεδόν ζωγραφικό τρόπο, μέσα από μια σειρά ταμπλό-βιβάν, τη βιογραφία του Νόβα. Οι σκηνές μοιάζουν με ζωντανές, λαϊκές μινιατούρες, ενώ οι χαρακτήρες, ερμηνευμένοι από τη Γεωργιανή Σοφίκο Κιαρουέλι, διατηρούν μιαν απόκοσμη, ανδρόγυνη ομορφιά. Κινούνται μέσα στο κάδρο ντυμένοι σε εντυπωσιακά, χρυσοποίκιλτα κοστούμια τοπικής τεχνοτροπίας αποκαλύπτοντας θαρρείς την εσωτερική ζωή, τόσο του ποιητή, όσο και του σκηνοθέτη-δημιουργού. Ποτέ άλλοτε, από την εποχή του Ζαν Κοκτό, το κινηματογραφικό και το ποιητικό κατάφεραν να εναγκαλιστούν με τόση θερμότητα, όσο στο «Χρώμα του ροδιού» του Παρατζάνοφ.

Χρήστος Αλεξάνδρου

«Ο Καβάφης υπήρξε μεγαλοϊδεατιστής»

Συνέντευξη // Ο ποιητής, ως γνωστόν, έλκεται κυρίως από την ελληνιστική εποχή και το Βυζάντιο. Η ενασχόλησή του με τις δύο αυτές μεγάλες ιστορικές περιόδους θα ήταν λειψή χωρίς τη συμπερίληψη του χριστιανικού στοιχείου

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΧΑΛΑΡΟΣ
michalarosch@sigmalive.com

Το έργο και η ζωή του Κωνσταντίνου Καβάφη έχει τύχει πολλών μελετών, ειδικά στη νεότερη εποχή, κυρίως όσον αφορά την καθολικότητα των νοημάτων του, τη διδακτικότητα και τη διαχρονικότητα της ποίησής του. Το ζήτημα της Ορθοδοξίας και του εκκλησιαστικού φρονήματος δεν είχε την ίδια τύχη. Το βιβλίο του Χρήστου Αλεξάνδρου έρχεται να καλύψει ένα μέρος αυτού του κενού.

Ο Χρήστος Αλεξάνδρου γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1973. Σπούδασε Ελληνική Φιλολογία, Πολιτικές Επιστήμες και Δημοσιογραφία, ενώ έκανε μεταπτυχιακό στην Νεότερη Ιστορία. Εργάστηκε, μεταξύ άλλων, ως Ειδικός Επιστήμονας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, στο οποίο εκπονεί και διδακτορική διατριβή. Το 2013 κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Η μικρασιατική εκστρατεία στον κυπριακό Τύπο», καθώς και «Η μαρτυρία του Νέου Έθνους». Κατέχεται ως υποψήφιος στις προσεχείς βουλευτικές εκλογές με το ψηφοδέλτιο της ΕΔΕΚ στη Λεμεσό.

Γιατί ένας πολιτικός επιστήμονας να ασχοληθεί με το συγκεκριμένο θέμα;

Η ερώτησή σας είναι πράγματι εύλογη. Η απάντηση είναι ότι πάντα, από παιδί με είλκυε η νεοελληνική λογοτεχνία και ειδικά η ποίηση. Πέραν τούτου, όμως, η νεοελληνική ποίηση, ανάμεσα της ασφαλώς και η κυπριακή, είναι γεμάτη από ιστορία, ίσως όσο καμία άλλη. Αυτό ενδεχομένως να έχει αραιώσει τα τελευταία χρόνια, αλλά δεν παύει να αποτελεί τον κανόνα από τον καιρό του Κάλβου και του Σολωμού. Η κύρια πηγή έμπνευσής της προέρχεται, όπως έλεγε ο Παναγιώτης Κονδύλης, από την «Ελλάδα-Ιδέα». Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο έχει δώσει έργα πραγματικά περίοπτα, όπου μαζί με τη μουσική είναι τα δύο, και δυστυχώς τα μόνα, πραγματικά υψηλής στάθμης πνευματικά προϊόντα που έδωσε ο νέος Ελληνισμός. Έτσι η ιδιότητα του πολιτικού επιστήμονα και του ιστορικού δεν είναι άσχετη με αυτή μου την ενασχόληση, αφού οι προσεγγίσεις μου είναι μέσα από αυτό το πρίσμα, αναζητώ δηλαδή κοινούς τόπους ανάμεσα στα δύο. Αναζητώ την «ιστορικότητα» των ποιητών, τη δική τους ιστορική οπτική και τοποθέτηση, τόσο για στενά ιστορικά γεγονότα όσο και τον πολιτικο-ιστορικό τους αναστοχασμό.

Γιατί η εκκλησιαστική όψη της ποίησης του Καβάφη δεν μας έχει απασχολήσει σε σχέση με τις άλλες διαστάσεις του ποιητικού του έργου;

Δυστυχώς αυτό που λέτε είναι αλήθεια. Η πραγματικότητα αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι αρμόδιοι, που καθορίζουν τη διδακτέα ύλη στα σχολεία, δεν επιλέγουν ανάλογα ποιήματα, είτε σκόπιμα είτε όχι. Αυτό αφορά εν μέρει και τα ποιήματα που αναφέρονται στην έννοια της πατρίδας. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στις φιλοσοφικές σχολές, αν και βέβαια εκεί υπάρχουν εξαιρέσεις. Πολλές φορές ρώτησα φιλόλογους, αν έχουν υπ' όψιν τους κάποιο από τα «εκκλησιαστικά» ποιήματα του Καβάφη και η απάντηση ήταν σταθερά όχι, ενώ μερικοί εκπλήσσονταν με την πληροφορία ότι υπάρχουν και τέτοια. Γνωρίζουν μόνον ότι περιλαμβάνεται στη διδακτέα ύλη και ότι διδάχτηκαν στο πανεπιστήμιο, αν διδάχτηκαν Καβάφη.

Το τόξο της ελληνικότητας

Τι σημαίνει για την ποίηση του Καβάφη η χριστιανική διάσταση;

Ο Καβάφης, ως γνωστόν, έλκεται κυρίως από την ελληνιστική εποχή και το Βυζάντιο. Η ενασχόλησή του με τις δύο αυτές μεγάλες ιστορικές περιόδους θα ήταν λειψή χωρίς τη συμπερίληψη του χριστιανικού στοιχείου. Για τη μεν πρώτη περίοδο τον απασχολούν ιδιαίτερα οι διωγμοί που υφίστανται οι χριστιανοί, γι' αυτό έχουμε και τον «ιουλιανό» κύκλο των ποιημάτων του, με πιο εμβληματικά μάλλον το «Μεγάλη Συνοδεία εξ ιερών και λαϊκών» και το «Εις τα περίχωρα της Αντιόχειας». Όταν λέω «ιουλιανό κύκλο», εννοώ τα ποιήματα εκείνα, δώδεκα τον αριθμό, περιλαμβανομένων και των ατελών, που επικρίνουν και σαρκάζουν τον

αυτοκράτορα Ιουλιανό, ο οποίος έκανε μια έσχατη προσπάθεια για επαναφορά των ειδώλων, πλην όμως ήταν αργά, αφού ο Χριστιανισμός είχε ήδη υπερισχύσει. Ως προς τη βυζαντινή περίοδο, τον απασχολούν η πνευματική ζωή και οι πειρασμοί της, καθώς και διάφορα άλλα μοτίβα. Όπως για παράδειγμα η συνήθεια που υπήρχε αυτήν την περίοδο, κάποιος λίγο πριν από το τέλος της επίγειας βιωτής του να «συνέλθει», να μετανοήσει και μάλιστα πολλές φορές να χειροτονηθεί μοναχός. Κλασικό παράδειγμα αποτελεί ο βασιλιάς Μανουήλ Κομνηνός στο ομώνυμο ποίημα ή η περίπτωση του νεαρού Κλέωνος. Γενικά η ενασχόλησή του με τον Χριστιανισμό συμπληρώνει και διευρύνει το έργο του, θα έλεγα. Όπως τόνισε ο Αμερικανός Καθηγητής και μεταφραστής του ποιητή Ντάνιελ Μέντελσον σε μια συνέντευξή του, «το όραμα του Καβάφη περιλάμβανε ολόκληρο το τόξο του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής ταυτότητας, και συγκεκριμένα της αφοσίωσής του στο Βυζάντιο, για το οποίο τόσο συχνά έγραφε». Βυζάντιο ή ελληνικός πολιτισμός χωρίς την ορθόδοξη παράδοση δεν νοείται.

Τι ήταν αυτό που γοήτευσε τον Καβάφη τόσο από την Ορθοδοξία, παρά το γεγονός ότι δεν τήρησε ποτέ στη ζωή αυτά που επιτάσσει η χριστιανική διδασκαλία;

Αντί δικών μου σχολίων, να σας παραθέσω κάποια από τα λεγόμενα του π. Βενεδικτού Εγγλεζάκη, ενός Κύπριου ιερωμένου, που δυστυχώς έφυγε χωρίς, και ο οποίος έκανε εξαιρετικά διεισδυτικές παρατηρήσεις για τη σχέση του Καβάφη με την Εκκλησία. Λέει μεταξύ άλλων ο Εγγλεζάκης: «Αν μείνωσε εσωτερικά, κανείς, μου φαίνεται, δεν το ξέρει. Το μόνο αδιαμφισβήτητο είναι πως αγάπησε την ευτυχία της πίστεως, την ομορφιά της Εκκλησίας, τις κοινές προσευχές της, την παρήγορη μέσα στον κόσμο παρουσία της, την ετοιμότητά της να συγχωρέσει». Αυτά, περιττό να διευκρινίσω, ότι τα λέει ο Εγγλεζάκης βάσει στοιχείων και μαρτυριών, και όχι αυθαίρετα, και τα οποία συνοψίζονται και στο βιβλίο. Τώρα, γιατί δεν ακολούθησε τη χριστιανική διδασκαλία, δεν μπορώ να το απαντήσω, αλλά ξέρουμε ότι το επιθυμούσε και ότι πιθανόν κατά καιρούς προσπάθησε. Μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται ότι τον απασχόλησε πολύ έντονα, βασανιστικά θα λέγαμε.

Η Ορθοδοξία εν προκειμένω χρησιμοποιείται μόνο ως πλαίσιο αναφοράς ή παίζει και κάποιον άλλο ρόλο, πιο ουσιαστικό, για τα μηνύματα που θέλει να περάσει ο ποιητής;

Ενδεχομένως ισχύουν και τα δύο, αλλά είμαι πεπεισμένος ότι περισσότερο επικρατεί το δεύτερο. Και αυτό, αφ' ενός επειδή στο ποιητικό του έργο αφήνει ξεκάθαρα να ταυτιστεί πλήρως με τους χριστιανούς και την Εκκλησία. Αφ' ετέ-

ρου, στα πεζά του, τα οποία έχουν επικαιρικό-δημοσιογραφικό χαρακτήρα, ενυπάρχει πάλι διακριτικά η Εκκλησία. Αν η Ορθοδοξία ήταν απλώς ένα πλαίσιο αναφοράς, όπως άλλα, δεν θα τη βλέπαμε στα επικαιρικά του κείμενα με τρόπο θετικό. Αναφέρει, για παράδειγμα, σε ένα τέτοιο κείμενο τα εξής: «Και μάλιστα γενικότερον [...] κλίνω υπέρ της συχνότερας παρουσίας των ιερών ανάμεσά μας. Σε πολλά ταραγμένα σπία η παρουσία των φέρνει κάτι από την παρηγορητική Εκκλησία». («Γρηγόριου Παπαμιχαήλ, Εκκλησία και Θέατρο»).

Ο Καβάφης είχε μια βαθιά συναίσθηση της «πατρίδας», παρ' όλο που ούτε σε ελληνική γη ζούσε, ούτε σε χριστιανική. Έχει να κάνει με το γεγονός ότι -όπως οι σημερινοί Έλληνες μετανάστες- δεν ζούσε εντός των συνόρων της πατρίδας;

Πιστεύω ότι υπάρχει μια κάποια αναλογία, αν και θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν ότι όλοι οι Έλληνες μετανάστες ανά τον κόσμο δεν αποτελούν μια κατηγορία, αλλά ανήκουν σε διάφορα status. Για τον Αιγυπτιώτη Ελληνισμό πρέπει να έχουμε κατά νουν ότι ήταν κατά κανόνα εδραιωμένος, με κοινωνική και εκπαιδευτική επιφάνεια, αναπνέοντας με έναν αέρα κοσμοπολιτισμού. Πέραν τούτου, θα πρέπει να λάβουμε επίσης υπ' όψιν και τα δεδομένα της εποχής. Όλοι οι Έλληνες, εντός και εκτός κράτους, οραματίζονται τη Μεγάλη Ιδέα που θα αναγεννούσε το Έθνος και θα του δινε άλλες διαστάσεις και προοπτικές. Ας μην ξεχνάμε ότι μέχρι το 1912-13 οι πλείστοι Έλληνες ζούσαν εκτός του κράτους. Ο Ελληνισμός ποτέ δεν είχε σύνορα, μόνο στη νεότερη εποχή αποκτά, αφού έθνος-κράτος ήταν μονόδρομος. Οι Έλληνες μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα ζούσαν στην Ανατολή ως «κράμα», μαζί με μια σειρά από άλλους λαούς, θεωρώντας όμως τα μέρη αυτά ως πατρίδα τους και με ισχυρή τη συνείδηση της ελληνικότητάς τους. Αυτό δεν συνέβαινε και στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, περιλαμβανομένης και της Βαλκανικής, μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ή, εν πάση περιπτώσει, πριν αρχίσει να εδραιώνεται η ιδέα της εθνικής καθαρότητας; Θέλω να πω ότι μετά το 1922 υπήρξε ουσιαστική ταύτιση έθνους και κράτους, όχι τόσο διότι το ελληνικό κράτος διευρύνθηκε για να περιλάβει εντός του όλα τα τμήματα του έθνους, αλλά αντίθετα επειδή μεγάλα τμήματά του καταστράφηκαν. Ο Καβάφης υπήρξε έντονα μεγαλοϊδεατιστής.

Info:

Το βιβλίο του Χρήστου Αλεξάνδρου θα παρουσιαστεί στη Λεμεσό στις 22 Μαρτίου, ώρα 7.30 μ.μ., στο Κέντρο Λόγου και Τεχνών «Τεχνοδρόμιο» (οίκημα μουσείου «Το Πηλομιστό Ψωμί») και στη Λευκωσία στις 24 Μαρτίου στις 7.30 μ.μ., στο βιβλιοπωλείο Γραφούσα.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κατρίνα Μηνά Εξερευνώντας την ανθρώπινη φωνή και τις δυνατότητές της

Συνέντευξη // Η ανάγκη πλέον για την ίδρυση μιας επαγγελματικής Εθνικής Λυρικής Σκηνής Κύπρου είναι επιβεβλημένη

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Έχοντας μόλις κυκλοφορήσει το πρώτο cross-over της καριέρας της (Rainbow of Light Anthem, σε μουσική και στίχους της Linda Lamou), ένα τραγούδι που υιοθετήθηκε από την ΟΥΝΕΣΚΟ ως ο Ύμνος Φωτός για το Διεθνές Έτος Φωτός 2015, και με νωπές ακόμη τις δάφνες από τη συνεργασία της με τον θρύλο της προοδευτικής και συμφωνικής Ροκ, τον Rik Wakeman, η διεθνούς φήμης σοπράνο μας, Κατρίνα Μηνά, βρίσκεται αυτές τις μέρες στην Κύπρο, προκειμένου να μιλήσει στο συνέδριο YinAlitheia Cyprus Women Conference, για τις γυναίκες που «αγωνίζονται, διεκδικούν και δημιουργούν», καταθέτοντας τη δική της εμπειρία στον στίβο της γυναικείας δημιουργίας και καταξίωσης.

Το «Ηδύφωνο» είχε μαζί της μια σύντομη πλην όμως ενδιαφέρουσα συνομιλία για τους τελευταίους, εξαιρετικά γόνιμους βηματισμούς της καλλιτεχνικής της πορείας, αλλά και για τις προοπτικές του κλασικού τραγουδιού στην Κύπρο, που, όπως παρατηρεί, αναπτύσσεται ραγδαία, μέσα και από την εμφάνιση μιας νέας γενιάς ελπιδοφόρων λυρικών τραγουδιστών.

Πρόσφατα, κυκλοφόρησε το πρώτο σας single, the Rainbow of Light Anthem, το οποίο θεωρείται το πρώτο σας cross-over. Μπορείτε να μιλήσετε γι' αυτήν τη «στροφή» στη δουλειά σας;

Το Rainbow of Light Anthem, σε μουσική και στίχους της Linda Lamou και παραγωγή του Nigel Stonier, κυκλοφόρησε ψηφιακά στις 22 Δεκεμβρίου 2015, το χειμερινό πλιοστάσιο. Αυτό το υπέροχο τραγούδι υιοθετήθηκε από την ΟΥΝΕΣΚΟ ως ο Ύμνος Φωτός για

το Διεθνές Έτος Φωτός 2015, και ακούστηκε ανά το παγκόσμιο κατά τη διάρκεια όλων της προηγούμενης χρονιάς σε εκδηλώσεις που οργάνωσαν πάνω από 60 χώρες για το Διεθνές Έτος Φωτός. Είναι μεν γραμμένο σε ρυθμό ποπ, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι γίνεται κάποια στροφή στην καριέρα ή τη δουλειά μου. Η φωνή παραμένει η ίδια στην ερμηνεία μου, χρησιμοποιώντας μια πιο κλασική τοποθέτηση της φωνής αντί της καθαρά οπερατικής τοποθέτησης, για να δέσει πιο φυσικά με τα ποπ ακούσματα της ενόρχηστρωσης. Παράλληλα με αυτήν τη συνεργασία, πρόσφατα είχα την τύχη να συνεργαστώ και με έναν από τους μεγαλύτερους θρύλους της προοδευτικής και συμφωνικής Ροκ, τον Rik Wakeman (ο γνωστός κιμπορτίστας του συγκροτήματος YES), στο Queen Elisabeth Hall στο Λονδίνο. Ένα από τα τραγούδια που ερμήνευσα ήταν το Help των Beatles, σε μια φανταστική διασκευή του Ρικ για σοπράνο, συμφωνική ορχήστρα και πιάνο, όπου και πάλι χρησιμοποίησα την καθ' εαυτού φωνή μου. Μάλιστα, γι' αυτή την ερμηνεία έλαβα πολύ καλή και σημαντική κριτική στην εφημερίδα «The Daily Express». Είναι πολύ σημαντικό στις μέρες μας ο λυρικός τραγουδιστής να είναι πολύπλευρος και, αντίστοιχα, η φωνή του ευέλικτη.

Είστε μια διεθνώς αναγνωρισμένη σοπράνο, με σημαντικές διακρίσεις και επιτυχίες στο ενεργητικό σας. Πρόσφατα λάβατε μια νέα σημαντική αναγνώριση από τη ρωσική κυβέρνηση, τιμώνται με το μετάλλιο «Ειρήνης και Φιλίας». Ποια σημασία έχουν για εσάς, και, γενικότερα, για έναν καλλιτέχνη τέτοιου είδους διακρίσεις;

Για μένα ήταν τεράστια τιμή η παρασημοφόρησή μου με το μετάλλιο της «Ειρήνης και Φιλίας» τόσο σε προσωπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο. Είναι μια επιβεβαίωση της επαγγελματικής σχέσης που είχα τον τελευταίο χρόνο με τη Ρωσία, έχοντας τραγουδήσει σε τέσσερις διαφορετικές παραγωγές κατά τη διάρκεια μερικών μηνών, και της αγάπης που δέχομαι από το ακροατήριο και τους συνεργάτες μου κάθε φορά που τραγουδώ στη Μόσχα. **Αυτές τις μέρες βρίσκεστε στην Κύπρο, προκειμένου να μιλήσετε στο συνέδριο YinAlitheia Cyprus Women Conference. Ποιο μήνυμα θέλετε να στείλετε στις γυναίκες που αγωνίζονται, παλεύουν, διεκδικούν και δημιουργούν;**

Είμαι πολύ χαρούμενη για την πρόσκληση και την ευκαιρία που μου δίνεται να μιλήσω σε αυτό το συνέδριο στη χώρα μου. Η ομιλία μου, με τίτλο «Τι

καθορίζει την προσωπική επιτυχία», εύχομαι να εμπνεύσει και να αγγίξει όλους όσους την ακούσουν ανεξαιρέτως. Ως γυναίκα που ζω και δημιουργώ στο εξωτερικό, έρχονται στιγμές που νιώθω ότι και εγώ παλεύω και αγωνίζομαι, μέσα από τη μουσική, να υπηρετήσω όσο πιο καλά μπορώ την τέχνη και να μοιραστώ με όλο τον κόσμο, μέσω αυτής, την απέραντη αγάπη που έχω για την ανθρώπινη φωνή και τις δυνατότητές της. Θέλω, λοιπόν, να στείλω το εξής μήνυμα προς τις γυναίκες που αγωνίζονται, παλεύουν, διεκδικούν και δημιουργούν: Ταυτόχρονα με αυτά, να μην ξεχνούν ποτέ το χάρισμα με το οποίο η ζωή τις προίκισε - αυτό της αληθινής αγάπης, της υπομονής, της στοργής, της δύναμης.

Πώς βλέπετε να αναπτύσσεται η τέχνη του κλασικού τραγουδιού στην Κύπρο; Υπάρχει, κατά τη γνώμη σας, η προσήκουσα, για μια τόσο σημαντική τέχνη, πολιτική εκ μέρους του κράτους;

Αυτές τις μέρες ήμουν στην Κύπρο και για δύο άλλους λόγους. Είχα την καλλιτεχνική επιμέλεια της εκδήλωσης του Ροταριανού Ομίλου Λευκωσίας «Η όπερα της αγάπης», όπου δούλεψα με νεαρούς ταλαντούχους Κύπριους λυρικούς τραγουδιστές για να παρουσιαστεί αυτή η συναυλία στο Θέατρο Παλλάς.

Επίσης, άκουσα σε ακροάσεις άλλους 23 νεαρούς Κύπριους λυρικούς τραγουδιστές τις τελευταίες δύο μέρες, για μια άλλη παράσταση που θα γίνει τους επόμενους μήνες σε συνεργασία με το Δημαρχείο Στροβόλου, στην οποία θα έχω και πάλι την καλλιτεχνική διεύθυνση. Έτσι, με μεγάλη χαρά και σιγουριά, μπορώ να σας πω ότι η τέχνη του κλασικού τραγουδιού στον τόπο μας αναπτύσσεται πολύ καλά και ότι η νέα γενιά τραγουδιστών φέρνει μαζί της πολύ ταλαντούχους λυρικούς τραγουδιστές! Τα μουσικά λύκεια και γυμνάσια στις διάφορες πόλεις του νησιού έχουν σίγουρα επηρεάσει πολύ θετικά την τέχνη σε αυτό τον τομέα. Το ερώτημα, όμως, παραμένει το ίδιο: Τι θα κάνουν αυτά τα παιδιά αφού τελειώσουν τις σπουδές τους και επιστρέψουν στην Κύπρο; Πώς θα ασκήσουν το επάγγελμά τους; Ποιος θα τους εργοδοτήσει; Η ανάγκη πλέον για την ίδρυση μιας επαγγελματικής Εθνικής Λυρικής Σκηνής Κύπρου είναι επιβεβλημένη.

Πόσο και πώς καθόρισε την καριέρα σας το στοιχείο της εντοπιότητας, δεδομένων των συνθηκών που επικρατούν στην Κύπρο όσον αφορά τις κλασικές σπουδές;

Από πολύ μικρή σε ηλικία ήξερα και ένιωθα ότι για να πάρω τις ανάλογες γνώσεις στο κλασικό τραγούδι έπρεπε να φύγω για το εξωτερικό. Εάν υπήρχε η ανάλογη παιδεία και κρατική στήριξη από νωρίς, είμαι σίγουρη ότι η ανέλιξη της καριέρας μου θα ήταν ευκολότερη και γρηγορότερη. Η πορεία μου μέσα σε αυτά τα είκοσι χρόνια ήταν δύσκολη, αλλά ταυτόχρονα ανοδική και επιτυχημένη. Γι' αυτό και ένας από τους στόχους μου τώρα είναι να συμβουλευτώ τους τραγουδιστές που βρίσκονται στην αρχή της σταδιοδρομίας τους, και να μεταφέρω σε αυτούς όποιες γνώσεις έχω πάρει, έτσι ώστε να κάνουν τα σωστά βήματα εξ αρχής και να μην καθυστερούν στην πορεία τους.

«Με μεγάλη χαρά και σιγουριά, μπορώ να σας πω ότι η τέχνη του κλασικού τραγουδιού στον τόπο μας αναπτύσσεται πολύ καλά και ότι η νέα γενιά τραγουδιστών φέρνει μαζί της πολύ ταλαντούχους λυρικούς τραγουδιστές!»

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασίες // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

21 Χαϊκού με πουλιά της Κύπρου

Τάσος Αριστοτέλους

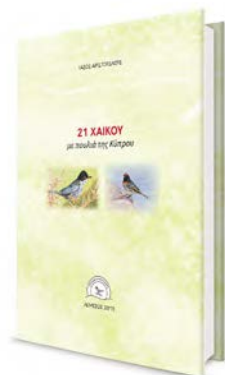
Με τον ερχομό της Άνοιξης καλοί οιωνοί, ακριβολογικά και μεταφορικά, τα 19 ενδημικά και αποδημητικά πουλιά της Κύπρου, που στην πρόσφατη ποιητική του συλλογή ο Τάσος Αριστοτέλους από τις δικές του εκδόσεις τούς πλέκει χαριτωμένα τρίστιχα χαϊκού περιγραφικών εύστοχων παρατηρήσεων και αλληγορικών στοχασμών. Και δεν θα μπορούσε αλλιώς ο μικρός φτερωτός κόσμος του νησιού μας, όπως και από άλλα κοντινά ή μακρινότερα μέρη, παρά να κουρνιάσει στη φωλιά της μικρής δεκαεπτασύλλαβης γιαπωνέζικης φόρμας, που σκιαγραφεί κατ'εξοχήν εικόνες της φύσης και εποχιακά στιγμιότυπα σε μιαν ακαριαία οιονει φωτογραφική λήψη. Επιδέξιος τεχνίτης του είδους ο Αριστοτέλους με πολλές ποιητικές συλλογές χαϊκού στο ενεργητικό του ή, κατά μετάφραση του «αστείου στίχου», ακολουθεί πιστά τις προδιαγραφές του τόσο στη στιχουργική μορφή όσο και στην αποτύπωση των εικονοπλαστικών επιγραμματικών του στίχων, που τους αισθητοποιεί ακόμη περισσότερο η αντίστοιχη ζωγραφιά με τον φωτεινό χρωστίρα του Χαράλαμπου Γεωργίου για όσους φτερωτούς κατοίκους ή παροδικούς μας επισκέπτες απθανατίζονται στις σελίδες της συλλογής.

Ωστόσο, το ποιητικό βιβλιόριο, όπως και η προμετωπίδα του πρώτου χαϊκού, αφιερώνεται ως ένα ελάχιστο ποιητικό δείγμα τιμής στη μνήμη του Λούπη Κουρτελλαρίδη, που αν και απεδέμησε μαζί με τα πουλιά μένει ζωντανός μέσα από τις επιστημονικές πηηνολογικές του έρευνες και τα μνημειώδη συγγραφικά του πονήματα, ειδικότερα «Τα πουλιά που φωλιάζουν στην Κύπρο», «το βιβλίο θησαυρό», όπως το εκθειάζει ο ποιητής μαζί με τον συγγραφέα του: «των πουλιών φωλιές/Λούπη Κουρτελλαρίδη/σε κρατούν ζωντανό». Ειρήσθω ότι στο βιβλίο, που είναι μια ανεκτίμητη προσφορά ευαισθητοποίησης γύρω από τον όμορφο και ευάλωτο κόσμο των πουλιών του τόπου μας, εκτός από τα κειμενικά και φωτογραφικά του αποθησαυρίσματα, τις γνώσεις μας εμπλουτίζει προκαλώντας το ενδιαφέρον της περαιτέρω έρευνας η εν είδει επιλόγου περιεκτική μελέτη του Κουρτελλαρίδη «Τα πουλιά της Κύπρου κοσμούν αντικείμενα τέχνης ανά τους αιώνες».

Επανερχόμαστε στην εικονογραφημένη όμορφη συλλογή, για να διαβάσουμε με μιαν αναπνοή όχι απλώς όπως επιβάλλει το χαϊκού, αλλά όπως υπαγορεύουν οι λιλιπούτιοι στίχοι, που μάς προειδεάζουν για όλα τα πουλιά, επισημαίνοντας το πηηνολογικό και ποιητικό είδος στο πολυσυακικό στόχαστρο του Αριστοτέλους: «Τα πουλιά είναι/κάθε στιγμή ΧΑΪΚΟΥ/μας προκαλούν». Ποια είναι

όμως αυτά τα πουλιά, με τα οποία θέλει να μοιραστούμε την πρόκληση της παραβολικής τους προσωποποίησης; Πρώτο στη σειρά το εθνικό πουλί της Κύπρου, ο τρυποβάτης, που το αποκαλεί μικροπούλι, σαν το ανακαλύπτει παίζοντας «κρυφτό στους βάτους». Καυστικοί στίχοι για τα ταπεινά σπουργίτια, που βλέπουν όχι ψεύτικα σκιάχτρα, αλλά ψευδεπίγραφα μεγαλόσχημα ανθρωποειδή της αλλοτρίωσης του ανθρώπου, της ευτέλειας και της κατακραυγής του: «Τα σπουργίτια φευ/συνήθισαν το σκιάχτρο/μας ξεφτίλισαν». Με φιλοσοφική διάθεση στοχάζεται επίσης πάνω σε ένα άλλο πουλί, που συνεκδοχικά δεν κατονομάζει: «Πώς συνυπάρχουν/ασχήμια και ομορφιά/σε ένα πουλί». Υπογραμμίζοντας τη σπανιότητα του κοκκινόκαναρου, με αποφθεγματική ευστοχία μάς προκαλεί να θαυμάσουμε τη μοναδικότητα της όψης και την ιδιαιτερότητα της λαλιάς του: «Μέσα σε χίλια/και άλλα τόσα πουλιά/άκου το ένα». Αλλά και ως μετεωρολογικούς οιωνούς μάς υποδεικνύει σε στίχους με λαογραφική σημειολογία την παρουσία και τις συνήθειες κάποιων άλλων πουλιών: «Μια σουσουράδα/ζωπίσω της έρχονται/τα πρωτοβρόχια». «Να ο πουπούζιος/πίσω του καλοκαίρι/ξυπνά τα φίδια». «Κόρακας ψηλά/σε νεποζίτο νερού/40 βαθμοί». «Τα χελιδόνια/μαζεύτηκαν στο σύρμα/μζέζεφε ζύλα».

Αξιοσημείωτα επίσης τα χαϊκού με τα πουλιά, που ενσαρκώνουν ιδέες και προβληματισμούς με φιλοσοφικό περιεχόμενο, όπως για το οξύμωρο της εξωτερικής σκλαβιάς και της εσωτερικής ελευθερίας: «Μέσα στο κλουβί/όμως το τραγούδι της/πετά λεύτερο». Στη τσίχλα ο ποιητής βλέπει ομοιοτέλευτα τον αναπόδραστο θάνατο είτε το σύνδρομο της αυτοκαταστροφής: «Σημάδεψέ με'/φωνάζει στον κυνηγό/τσίχλα καθ' οδόν». Πίσω από τους μελισσοφάγους επίσης και τον γλάρο σπίνεται η ενδρα του δόλιου θανάτου: «Με γλυκειά φωνή/διαλαλούν θάνατο/για τις μέλισσες». «Αθώς μοιάζει/γλάρος το μέγα φόβητρο/των μικρών ψαριών». Ενώ σε άλλους στίχους η φάσσα και η πάπα αποπνέουν τη θλίψη και τη μοναξιά ιδίως του σημερινού ανθρώπου. Για την εξουσιαστική παντοδυναμία του ή την υπεροχή της ψυχικής του δύναμης δεν θα μπορούσε να είναι άλλο πουλί από τον βασιλιά τους τον αετό:

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Ένα μήνυμα ανάμεσα σε δύο Ημέρες: «Η δύναμη των λέξεων»

chrysothemisch1@gmail.com

Παγκόσμια Ημέρα Γαλλοφωνίας η σημερινή, ενώ αύριο εορτάζεται διεθνώς η Ημέρα Ποίησης. Δύο επετειακές μέρες, που κομίζουν η καθεμιά τα ιδιαίτερα προτάγματα τους, σηματοδοτώντας τους πολυσήματους στόχους της αποστολής τους. Ωστόσο, συγκυριακά φέτος, στον παλμό των διαχρονικών αξιών και των επίκαιρων νοημάτων το μήνυμα της Γενικής Γραμματέως της Διεθνούς Οργάνωσης Γαλλοφωνίας Michaelle Jean απηχεί σ' όλους τους τόνους και τις αποχρώσεις μιας πανανθρώπινης έκκλησης. Σταχυολογούμε μεταφράζοντας από το γαλλικό κείμενο, που αφυπνίζει και ευαισθητοποιεί συνειδήσεις, κινητοποιώντας λαούς και κυβερνήσεις σε συμπόρευση αγωνιστικής άμεσης δράσης: «Εμπρός, ασ αδράξουμε την ευκαιρία της φετινής 20ής Μαρτίου, για να καταστήσουμε την κοινή μας γλώσσα μια γλώσσα αντίστασης, ξαναδίνοντας το κάθε τους νόημα και όλη τους τη δύναμη στις λέξεις, που μας συνδέουν και μας ενώνουν. Όλες οι λέξεις μάς μιλούν, αλλά ορισμένες περισσότερο από άλλες, επειδή εκφράζουν τη βαθύτερη ουσία του ανθρώπου. Ελευθερία-ισότητα-αλληλεγγύη-αδελφότητα-διαφορετικότητα-παγκοσμιοποίηση. Αυτές τις λέξεις, ασ τις ακούσουμε ν' αντιχούν με δύναμη. Αυτές εξαγγέλλουν, αιώνες τώρα, τον θρίαμβο του φωτός πάνω στη σκιά [...], πάνω στον σκοταδισμό και τη βαρβαρότητα. Αυτές τις λέξεις ασ τις γράψουμε, ασ τις ζωγραφίσουμε, ασ τις χαραξουμε μέσα σε γραφές και χαρακίτες, που κάνουν να χωριά ο φανατισμός και σβήνουν το μίσος. Αυτές τις

λέξεις ασ τις διεκδικήσουμε με περηφάνια, ασ τις τραγουδήσουμε σ' όλους τους τόνους, ασ τις επαναλαμβάνουμε ακατάπαυστα. Αυτές εξαγγέλλουν τη θέλησή μας να ζήσουμε ελεύθεροι μαζί ειρηνικά, να δράσουμε αλληλεγγύη μαζί, να σκεφτούμε το μέλλον μαζί αδελφικά. Εμπρός, ... ασ γιορτάσουμε παντού ... τη δύναμη των λέξεων».

Η δύναμη, ωστόσο, των λέξεων, όπως σφριγηλή, ορμητική και επαναστατική εκλύεται από το πιο πάνω απόσπασμα, δεν έγκειται μόνο στην ποιητικότητα των εύχων φθόγγων τους, αλλά προπάτην στην ποίηση του νοήματος λόγου και του δραστικού νοήματος των κοσμογονικών ιδεών που μεταφέρει, όπως και στον διαχρονικό καιρο χαρακτήρα της απήχησής του, που κραδαίνει τις καρδιές των ανθρώπων. Δεν είναι τυχαίο ότι η αλληλεγγύη, μια από τις έξι λέξεις του αξιακού κώδικα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως εμφαντικά επαναλαμβάνονται στο φετινό μήνυμα Γαλλοφωνίας, πυροδοτεί, εν όψει των τεράστιων τραγικών διαστάσεων της προσφυγικής κρίσης, το έναυσμα των εκδηλώσεων, που με την ευκαιρία της Ημέρας Ποίησης πραγματοποιούνται φέτος σε 28 χώρες ανά τον κόσμο. Κοινό σημείο αναφοράς τους αποτελεί ο εμβληματικός τίτλος του ποιήματος της Κενυάτισσας Ουαρσάν Σάιρ «Ένα ποίημα για τους πρόσφυγες», η δύναμη των λέξεων του οποίου όχι μόνο προκαλεί ρίγη συγκίνησης, αλλά και καταγγέλλει ανάγλυτες ευρωπαϊκές χώρες και απάνθρωπες πολιτικές στο δράμα των Σύρων προσφύγων. Ενδεικτικό του περιεχομένου τους οι πρώτοι και οι τελευταίοι στίχοι του ποιήματος, μια πονεμένη κραυγή απόγνωσης, που την αφουγκράζονται πάνω απ' όλους οι Έλ-

λνες της παραδειγματικής ανθρωπιάς και της έμπρακτης αλληλεγγύης: «Κανέναν δεν αφήνει την πατρίδα του/εκτός αν πατρίδα είναι το στόμα ενός καρκαρία/τρέχει προς τα σύνορα μόνο όταν βλέπεις/ολόκληρη την πόλη να τρέχει κι εκείνη/οι γείτονές σου τρέχουν πιο γρήγορα από σένα/με την ανάσα ματωμένη στον λαιμό τους». «Κανέναν δεν αφήνει την πατρίδα εκτός αν η πατρίδα είναι/μια ιδρωμένη φωνή στο αφτί σου/που λέει/φύγε,/τρέξε μακριά μου τώρα/δεν ξέρω τι έχω γίνει/αλλά ξέρω ότι οπουδήποτε αλλού/θα είσαι πιο ασφαλής απ' ό,τι εδώ».

Η δύναμη των λέξεων ενός ποιήματος, όπως του πιο πάνω, που βγαίνουν μέσα από τα αληθινά αισθήματα του ανθρώπου για τον άνθρωπο, έχει κυριολεκτικά συγκλονίσει τους χιλιάδες θεατές στις βρετανικές παραστάσεις του Άμλετ με τη δυναμική σκηνική ερμηνεία του Benedict Cumberbatch. Η υποκριτική τέχνη του σαιξπηρικού ηθοποιού στην κορύφωση της απόδοσης και της επιδραστικής της μεταδοτικότητας, εμπνευσμένη από την «ποίηση, την τέχνη της γλώσσας», κατά τον Valery, που «ορισμένοι συνδυασμοί της από λέξεις προκαλούν την ποιητική συγκίνηση». Και αν, κατά τη γνωστή ρήση του Mallarme, «οι στίχοι δεν γράφονται με ιδέες, αλλά με λέξεις», οι λέξεις, εντούτοις, πρέπει να είναι φορτισμένες από τις ιδέες του φετινού μηνύματος της Γαλλοφωνίας, για να έχουν τη δύναμη να γίνουν από λόγους πράξη ζωής ή «ζωοποιές λέξεις», παραπέμποντας στο ποίημα του Eluard «Les mots qui font vivre». Η δύναμη των λέξεων είναι η ίδια η ποίηση που, καθώς μας το θυμίζει ο Μόντης, «οι λέξεις της είν' πάνω από τις λέξεις μας».

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, Λυπιού

Απόσπασμα της βδομάδας // Ας κλαίμε, λοιπόν, κι ας το λέμε χαρά,
χαρά γιατί είμαστε ακόμη εδώ υποφέροντας // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Το ποίημα παρατίθεται ως ενιαίο κείμενο, με μικρές διαφοροποιήσεις στη στίξη, για τις ανάγκες της παρούσας στήλης. Όπου // εννοείται η αλλαγή στροφής.

Προοίμιο

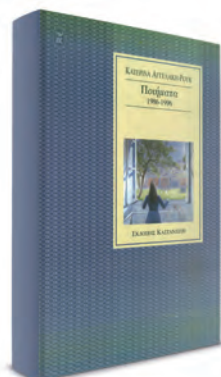
Τα ποιήματα αποτυχαίνουν όταν αποτυχαίνουν οι έρωτες. Μην ακούτε τι σας λένε· θέλει ερωτική θαλπωρή το ποίημα για ν' αντέξει στον κρύο χρόνο...//

Έναν τόπο επινόησα για να πηγαίνω όταν είμαι βαθιά λυπημένη, λυπημένη ως τους άλιωτους πάγους μέσα μου, ως τα κρυσταλλωμένα δάκρυα, ως να βγουν οι νοσταλγίες, πανθηρούλες λευκές που δαγκώνουν και τσούζουν οι δαγκωματιές τους. Λυπιού λέω τον τόπο που επινόησα για να πηγαίνω όταν είμαι βαθιά λυπημένη, μια κατάσταση που εντείνεται ακατάπαυστα αφού όλα τα ωραιοποιημένα τοπία του τέλους αρχίζουν να μυρίζουν μουχλιασμένα νερά και καρπούς σάπιους.//

Στη Λυπιού φτάνεις χωρίς αναστεναγμό μόνο μ' ένα σφίξιμο ελαφρό που θυμίζει τον έρωτα σαν στέκεται αναποφάσιτος στο κατώφλι του σπιτιού. Έχει ιεροβόμνες ποιητές εδώ, ποιητές με μεγάλη έφεση για ουρανό, πανύψηλους, που μ' ένα τίναγμα της κεφαλής σημαίνουν το «όχι... όχι... λάθος» ή και το «τι κρίμα, τώρα είναι αργά!» ενώ ένας επαίτης στη γωνιά συνέχεια μурμουρίζει: «Το καλό με τον πόθο είναι πως όταν χάνεται, χάνεται κι η αξία του αντικειμένου του μαζί».//

Εδώ όλες οι αποτυχίες της νιότης γίναν σιωπηλές πλατείες, τα κουτσουρεμένα πάθη, σūdεντρα σκοτεινά κι οι τελευταίοι κακόμοιροι έρωτες σκύλοι κακοταϊσμένοι που πλανιόνται στα σοκάκια. Κάτι χειρότερο από γερατειά, η χώρα τούτη κατοικείται από νιάτα αμεταχείριστα.//

Στη Λυπιού κλαίω συνέχεια από τότε που μου 'δειξες την αξία της λύπης. Όχι, δεν είναι το αρνητικό της γονιμότητας αλλά το θετικό της απουσίας... Έλεγες και το προφίλ σου με τάραζε σαν να το 'χαν σκαλίσει στον πιο σκληρό βράχο, τα μάτια σου σαν να 'ταν από θειάφι αλαφια-

Επιλέξαμε τη «Λυπιού» από τον τρίτο τόμο ποιημάτων της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ (1986-1996), εκδόσεις Καστανιώτη 1999. Το σύνολο των ποιημάτων της επανακυκλοφορεί σε ένα τόμο, πάλι από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

σμένα, μ' αλάφιαζαν. Ας κλαίμε, λοιπόν, κι ας το λέμε χαρά, χαρά γιατί είμαστε ακόμη εδώ υποφέροντας. Με το ξημέρωμα θα μπορούμε σ' άλλο λιμάνι όπως σ' ένα καινούργιο ποίημα και μες στην πάχνη θα κρατώ τον τελευταίο στίχο μιας ανείπωτης ερωτικής ιστορίας. Η φωνή, το ύψος του κορμού, η γραμμή του αυχένα, αιώνιες επαναλήψεις του ακόρεστου φόβου. Κοιτάζοντάς σε ανακάλυψα την ενδοχώρα του αισθήματος.//

Ο πιο όμορφος άντρας της Λυπιού βρήκε μια μαύρη πεταλούδα νεκρή στα σεντόνια του. Ήταν γυμνούλης, λίγο ιδρωμένος και γυάλιζε, αλλά όχι τόσο όσο εκείνη μ' όλο το φως τ' απροσμέτρητο που 'βγαίνει απ' το θάνατο. Το φερωτό σύμβολο της επιπολαιότητας, η πεταλούδα, ακίνητη, ντυμένη τα χρώματα της νύχτας βρέθηκε ζαπλωμένη σαν να την είχε γλεντίσει ο χάρος κι αμέσως μετά να την είχε απαράτησει. Ή σαν να

ξεκουραζόταν πριν αρχίσει το δύσκολο δρόμο της απ' το μαύρο στο τέλειο.//

Η πιο νέα γυναίκα στη Λυπιού είμαι γω που κοιτώ, κοιτώ και δεν πιστεύω πως τόσο κουρνιαχτός συσσωρεύεται στην οδό της χαράς. Λέω: κάποιο λάθος έγινε δω και δεν ακολούθησα το δρόμο του μεταξιού ούτε άγγιξα ποτέ τον ήρωα του ποιήματος στο στήθος. Την καρδιά του μόνο φαντάστηκα να στέκεται, σαν κάτι Τράπεζες που περνάμε απ' έξω και λέμε: «Για φαντάσου πόσα εδώ, πόσα φυλάσσονται!»//

Ό,τι χάνεις μένει μαζί σου για πάντα κι η Λυπιού είναι μια χώρα που έφτιαξα για να 'μαι πάντα ένα μ' αυτά που 'χω χάσει, όταν πίνουν εκείνα τ' αβάσταχτα σούρουπα, κείνα τα άφωνα ξημερώματα κι είναι σαν να περιμένεις το κουδούνι του σχολείου να χτυπήσει, το μάθημα πάλι ν' αρχίσει, μια ακόμη άσκηση πάνω σε άγνωστο θέμα. Κοιτάς χάρω της

αυλής το τιμμένο, τα χαλίκια, τινάζεις τα ψίχουλα απ' το κουλούρι στην μπλε ποδιά και μπαίνεις στην τάξη, μπαίνεις στη μονοτονία του άγευστου χρόνου, στην αοριστία της ύπαρξης που ξέρω, λίγο αλλοιωμένη, τη συναντάς πάλι προς το τέλος.//

Η θρησκεία στη Λυπιού είναι μια Έννοια Ακέφαλη. Το άγαλμά της κάθεται πρόνιμα στις αδελφές της δίπλα: στην Αρετή, την πιο ωραία, και τη Σοφία με τις πιο σωστές αναλογίες. Η Έννοια όμως λατρεύεται χωρίς κεφαλή κι όταν εκείνος που θ' αγαπούσα εάν... έρχεται να προσκυνήσει, φοράει πουκάμισο ροζ και βρίσκεται σε διέγερση γιατί κάθε έννοια γι' αυτόν σημαίνει κάτι, όπως και τ' αντίθετό της. Εδώ ο έρωτας κι ο θάνατος γίνηκαν ένα σώμα και το χορτάρι που φυτρώνει ανάμεσα στα ανάσκελα μέλη των αγαλμάτων τα κάνει σαν ζωντανές ψυχές να μοιάζουν, που θλίβονται μες στο πράσινο και ναυαγούν σε ξένα μάτια κι ερωτευμένες υποφέρουν. Στη Λυπιού λατρεύεται ο έρωτας-θάνατος σαν έννοια μία, ακέφαλη γιατί χωρίς ελπίδα.//

Έξοδος

Βγαίνοντας απ' τη Λυπιού κατάλαβα πως είχα χάσει τον προσανατολισμό προς κάτι που θα 'ταν αληθινή μυρωδιά και καρπός χεριού με ωραίους σφυγγμούς ζωής. Έκανα μια στροφή γύρω απ' τον εαυτό μου κι ενώ για το καράβι πήγαίνα, βρέθηκα μπροστά σ' ένα κλειστό μαγαζί. Πίσω από 'να μαύρο απ' τη σκόνη τζάμι στεκότανε μια τραγική zaketa: κανείς δε θα ζήτηγε ζεστασιά από δαύτη, ποτέ. Είχε πέσει ο ήλιος κι οι δρόμοι όλοι μαζί ούρλιαζαν το αδιάβατο. Έφυγα. Στις φούχτες μου ανάμεσα σαν να κρατούσα ενός παγωμένου πουλιού την τελευταία ανάσα προστάτευα την τελευταία χειραφία.